

Møtet

Hva skjer når Jesus går inn?

Møtet

Hva skjer når Jesus går inn?

Vegard Hanssen

Innhold

Forord	1
Sakkeus – Han som ville se	3
Den samaritanske kvinnen – Brønnen midt på dagen	11
Nikodemus – Han som kom om natten	23
Kallet av de første disiplene – «Følg meg»	33
Den kanaaneiske kvinnens tro – Hun som ikke ga opp	41
Den fortapte sønn – Faren som løp i møte	51
Fariseeren og tolleren – To menn i tempelet	63
Den barmhjertige samaritan – Han som gikk inn	71
Kvinnen grepet i hor – Han som ikke fordømte	81
Spørsmål for samtale og refleksjon	91
Kapittel 1: Sakkeus – Han som ville se	91
Kapittel 2: Den samaritanske kvinnen – Brønnen midt på dagen	91
Kapittel 3: Nikodemus – Han som kom om natten	92
Kapittel 4: Kallet av de første disiplene – «Følg meg»	92
Kapittel 5: Den kanaaneiske kvinnens tro – Hun som ikke ga opp	93
Kapittel 6: Den fortapte sønn – Faren som løp i møte	93
Kapittel 7: Fariseeren og tolleren – To menn i tempelet	93
Kapittel 8: Den barmhjertige samaritan – Han som gikk inn	94
Kapittel 9: Kvinnen grepet i hor – Han som ikke fordømte	94
Avsluttende spørsmål for hele boken	94
Veiledning for gruppeledere	95

Forord

Vi trodde vi kjente Ham. Men gjør vi det?

Denne serien er mitt forsøk på å gå tilbake.

Tilbake til evangeliene. Tilbake til det de faktisk forteller. Tilbake til Ham som stiger fram av sidene når jeg leser dem på nytt, langsomt, samlet.

Det finnes 220 fortellinger om Ham. Over de tolv bøkene i denne serien går jeg gjennom 108 av dem som bærende historier, og vever resten inn som ekko.

Jeg forteller deg ikke hva Han mente. Jeg viser deg hva Han gjorde.

Hver bok ser Ham gjennom én linse. Tolv linser. Én person.

Bøkene står på egne ben – du kan lese dem i hvilken som helst rekkefølge. Men når du har sett alle tolv, ser du noe du kanskje ikke ser når du leser evangeliene fra start til slutt.

Du ser Ham.

Han ventet ikke på at de skulle bli klar. Han ventet ikke på at de skulle finne Ham. Han ventet ikke på at de skulle rydde opp først.

Han kom. Til hus folk holdt seg unna. Til samtaler ingen andre ville begynne. Til mennesker som ikke hadde søkt Ham.

Han gjør det fortsatt.

Du har sittet i benker og hørt om Ham. Du har lest om Ham. Du har muligens bedt til Ham hele livet ditt.

Spørsmålet er ikke om Han vil møte deg.

Spørsmålet er om du vil la Ham komme inn.

Sakkeus – Han som ville se

Han var liten.

Det er det første Lukas forteller oss, etter navnet hans. «Han var liten av vekst.»

Det høres ut som en detalj. Som om Lukas trengte å forklare hvorfor en mann måtte klatre opp i et tre for å få se noen. Men det ligger mer i den setningen.

Sakkeus hadde sannsynligvis hørt det hele sitt liv. Liten. Han var liten av vekst. Han var liten i folks øyne. Han var liten på et helt annet vis enn de andre store mennene i Jeriko.

Han var også overtoller og svært rik. Det betyr at han hadde gjort seg selv stor på den eneste måten han kunne. Han hadde kjøpt seg makt. Han hadde bygd seg et hus. Han hadde ansatt andre tollere under seg som krevde inn enda mer enn loven sa, slik at han kunne ta sin del på toppen.

Det er hva tollere gjorde. Romerne fastsatte hvor mye en region skulle betale. Tollerne presset inn mer enn det. Forskjellen var deres.

I Jeriko var sannsynligvis ingen mer hatet enn Sakkeus.

Jeriko var ikke en hvilken som helst by.

Den lå like nord for Dødehavet, i en av de mest fruktbare oasene i hele landet. Den var rik på dadler, balsam, parfymer. Den hadde et viktig handelssted. Og romerne hadde gjort den til et tollsenter.

Det betyr at varer som gikk gjennom Jeriko måtte skattlegges. Og det betyr at det var en hel kjede av tollere som tok sin del. Sakkeus stod på toppen.

Han bodde i en av byens fineste hus. Han hadde tjenere. Han hadde alt det penger kunne kjøpe. Men han hadde ingenting av det penger ikke kan kjøpe.

Han hadde ingen venner. Han hadde ingen som så på ham og smilte tilbake. Han hadde et folk som visste hva han hadde gjort med dem, og som hatet ham for det.

Og en dag hørte han at Jesus skulle gjennom byen.

«Han kom inn i Jeriko og dro gjennom byen.»

Det er hvordan Lukas åpner. Han kom. Han skulle gjennom. Det er nesten skuffende kort. Som om vi skulle få inntrykk av at Jesus ikke hadde tenkt å stoppe.

Han var faktisk på vei til Jerusalem. Det var Hans siste reise. Han skulle dø der noen uker senere. Jeriko var en mellomstasjon, ikke et mål.

Folk hadde samlet seg langs gatene. De ville se Ham. De hadde hørt om Lasarus. De hadde hørt om mannen som var blitt blind og som nå kunne se – Lukas forteller akkurat før dette kapittelet om en blind tigger utenfor Jeriko som fikk synet igjen. Hele byen visste at noe var i gjære.

Og i denne folkemengden, et eller annet sted i bakgrunnen, prøvde Sakkeus å få et glimt.

«Han ville gjerne se hvem Jesus var.»

Det er en setning som rommer mer enn den sier.

Sakkeus var ikke en typisk søker. Han var ikke en from mann. Han kom ikke i mørket som Nikodemus med teologiske spørsmål. Han var rett og slett en mann som hadde hørt nok til å bli nysgjerrig.

«Han ville se hvem Jesus var.»

Hva slags mann var dette som kunne åpne en blind manns øyne? Hva slags rabbi var det som spiste med tollere? Var dette en bedrager? Eller var det noen som var annerledes?

Han ville bare se. Det var det.

«Men klarte det ikke på grunn av folkemengden, for han var liten av vekst.»

Han var for kort. Folkemengden stengte ham ute.

Det er noe symbolsk over det. Hele samfunnet stengte ham ute, og denne dagen gjorde de det helt fysisk. Han kunne ikke komme nær.

Han kunne sikkert ha presset seg fram. En rik mann kan vanligvis kjøpe seg en plass forrest. Men Sakkeus hadde lært gjennom mange år at det å presse seg fram bare gjorde det verre. Folk ville gjøre plass og glo og hviske.

Han var lei av blikkene. Han ville bare se.

«Så løp han i forveien og klatret opp i et morbærfiketre.»

Det er kanskje den morsomste detaljen i hele evangeliene.

En voksen, velkledd, rik mann løp gjennom Jerikos gater og klatret opp i et tre.

Tenk på det.

Han var i sin beste alder. Han hadde sin status som overtoller. Han hadde fine klær – kanskje en kappe han nå skulle dra opp gjennom greinene. Han var en mann som vanligvis aldri ville løpt foran folk.

Og likevel: han løp. Han fant et morbærfiketre langs ruten Jesus skulle komme. Han klatret opp i det.

Det er noe ved sulten etter å se Jesus som overgår selvbildet.

Sakkeus var villig til å se latterlig ut for å få se. Han var villig til å gjøre noe en mann i hans posisjon aldri skulle gjøre. Fordi det var verdt det.

Vi som lever i en kultur som er mer opptatt av hvordan vi ser ut enn av hva vi virkelig søker, må stoppe ved dette. Sakkeus klatret opp i et tre. Han brydde seg ikke om hvordan det så ut. Han ville se Jesus.

Folk som virkelig vil se Ham, gjør slike ting.

Han satte seg i greinene. Han ventet.

Sannsynligvis kunne folk se ham fra bakken. Sannsynligvis pekte de og lo. «Se, der sitter Sakkeus.»

Men Sakkeus brydde seg ikke. Han var oppe. Han hadde utsikt. Han kunne se prosesjonen komme.

«Da Jesus kom dit, så han opp og sa til ham: ‘Sakkeus, skynd deg og kom ned! For i dag må jeg være gjest hos deg.’»

Det er den setningen.

Det er det øyeblikket alt forandrer seg.

Sakkeus hadde gått opp for å se. Han hadde forventet å få et glimt og så fortsette å være Sakkeus, overtoller, foraktet, alene i sitt rike hus.

Han hadde ikke forventet å bli sett.

Men Jesus så opp.

Jesus visste hva han het. Han kalte ham ved navn. Det er en av de første viktige detaljene. «Sakkeus.»

Hvordan visste Jesus hva han het? Lukas forklarer det ikke. Men det skjedde slik. Den fremmede rabbi fra Galilea kom inn i Jeriko og sa navnet til mannen oppe i treet: Sakkeus.

«Skynd deg og kom ned.»

Det er en befaling, men ikke som domsord. Det er som om Jesus sier: vi har ikke tid å miste. Vi skal være sammen i dag.

«For i dag må jeg være gjest hos deg.»

«Må».

Det er et lite ord, men det rommer alt. Jesus måtte. Det var en del av Hans oppdrag. Han hadde dratt ned fra Galilea, gått gjennom Samaria, kommet inn til Jeriko, og det Han måtte gjøre denne dagen, var å spise hos Sakkeus.

Sakkeus hadde ikke bedt om det. Han hadde ikke invitert. Han hadde bare prøvd å se.

Og Jesus inviterte seg selv inn.

Det er noe som må sies klart.

Jesus inviterte seg selv inn til en mann ingen andre ville sette sin fot i huset til.

Det fantes regler i Israel om hvem man kunne være i hus med. Tollere var blant dem du ikke skulle ha samkvem med. De var regnet som rituelt urene. De var sett som forrædere mot sitt eget folk. Å spise i en tollers hus var å gjøre seg selv uren.

Hver rabbiner som passerte gjennom Jeriko hadde sannsynligvis holdt seg unna Sakkeus' hus.

Og Jesus sa: i dag må jeg være gjest hos deg.

«Da skyndte han seg ned og tok imot ham med glede.»

Han skyndte seg ned.

Tenk på det. Han hadde brukt energi på å klatre opp. Han hadde satt seg til rette i greinene. Han hadde tenkt å bli der til prosesjonen passerte.

Og nå skyndte han seg ned. Som om han ikke kunne bli rask nok.

«Tok imot ham med glede.»

Glede. Lukas bruker ordet. Det er ikke skepsis, ikke beregning, ikke teologi. Glede.

Sakkeus, mannen som sannsynligvis ikke hadde kjent ekte glede på mange år, var fylt av glede da Jesus sa at Han ville være gjest i hans hus.

Det er noe rørende ved Sakkeus her.

Han var sannsynligvis vant til å være en ensom mann i mengder. Han var vant til at folk hilste høflig fordi han var mektig, men aldri varmt fordi han var elsket.

Og her var en rabbi, en kjent rabbi, som så ham og sa: jeg vil hjem til deg.

Den gleden som var i Sakkeus i det øyeblikket – det er kanskje noe vi knapt kan forstå. Den hadde sannsynligvis ventet i tiår på å få lov til å komme ut.

«Alle som så det, murret og sa: 'Han har tatt inn hos en synder.'»

Folkemengden.

Den samme folkemengden som hadde stengt Sakkeus ute. Den samme folkemengden som hadde vært grunnen til at han måtte klatre opp i et tre. Den var ikke glad.

«Han har tatt inn hos en synder.»

De nølte. De forundret seg. Noen raste. Hvorfor skulle denne rabbien spise med Sakkeus? Hva slags rabbi gjorde det?

Det er et mønster vi vil se mange ganger i evangeliene.

Når Jesus møter en, blir mengden ofte sint. Det er som om Hans nåde med en provoserer alle andre.

«Han spiser med tollere og syndere» var en av de hardeste anklagene mot Ham. Den ble brukt om og om igjen. Og Han slo den aldri tilbake. Han forsvarte ikke seg selv ved å si: «Nei, jeg gjør ikke det.» Han bekreftet det. Han fortsatte å gjøre det.

Det er hvem Han er. Han som kommer for å lete etter de bortkomne.

Vi som leser dette i dag, må stoppe ved det.

Hva er det i oss som gjør at vi murrer over hvem Jesus tar inn hos? Hva er det i oss som finner det vanskelig at Han skulle gå inn hos en bestemt person – en korrump politiker, en kjent kriminell, en som lever på en måte vi finner moralsk frastøtende?

Han gjorde det. Med glede. Han ble kritisert for det. Han fortsatte.

Han gjør det fortsatt.

«Men Sakkeus sto fram og sa til Herren: ‘Herre, halvparten av det jeg eier, gir jeg til de fattige. Og har jeg presset penger fra noen, gir jeg det firedobbelt tilbake.’»

Han sto fram.

Det er det øyeblikket Sakkeus ikke lenger trenger å gjemme seg.

Han som hadde levd i et hus omringet av rikdom, hadde unngått å regne på hva han hadde gjort. Han hadde fortalt seg selv at det bare var jobben. At andre gjorde det. At han ikke kunne være annerledes.

Og nå, foran Jesus og en mengde med folk som hatet ham, sa han det høyt.

«Halvparten av det jeg eier, gir jeg til de fattige.»

«Har jeg presset penger fra noen, gir jeg det firedobbelt tilbake.»

Loven hadde sagt at en tyv som ble grepet skulle gi det dobbelte tilbake. Eller, i visse tilfeller, det firedobbelte.

Sakkeus går rett til den hardeste straffen loven kjente. Han gir det firedobbelte. Han gjør det frivillig. Han sier ikke: «hvis jeg har gjort det.» Han sier: «har jeg gjort det – og du vet jeg har.»

Han var helt åpen. Han skjuler seg ikke lenger.

Det er det møtet med Jesus gjør.

Det er ikke at Jesus krevde noe. Han hadde ikke sagt et eneste ord om penger. Han hadde bare invitert seg inn.

Men det å møte Ham gjorde at Sakkeus så seg selv. Tydeligere. Det han hadde holdt skjult, kom fram. Det han hadde unngått å tenke på, fikk han se på.

Og han sa det.

Det er omvendelse. Ikke en moralsk beslutning tatt i ensomhet. Ikke en lov pålagt utenfra. Det er det som hender med et menneske som virkelig har blitt møtt.

«Da sa Jesus om ham: 'I dag er frelsen kommet til dette huset, siden også han er en sønn av Abraham.'»

«I dag.»

Det er et ord Jesus bruker mye. Han sa det til en røver på et kors: «I dag skal du være med meg i paradiset.» Han sa det i synagogen i Nasaret: «I dag er det skriftordet oppfylt.» Han sa det her: «I dag er frelsen kommet til dette huset.»

Det er ikke i morgen. Det er ikke om en stund. Det er ikke etter at du har ryddet opp. Det er i dag. Sakkeus var en sønn av Abraham. Han hadde alltid vært det. Men i dag ble det virkelig.

«For Menneskesønnen er kommet for å søke og frelse det som var fortapt.»

Den siste setningen.

Det er kanskje den mest kjente og dypeste setningen i Sakkeus-historien. Mange kaller den nøkkelverset til hele Lukas-evangeliet.

Han kom for å søke. Det er det som er møtet. Sakkeus klatret opp i et tre for å se, men Jesus var Den som søkte.

Det var ikke Sakkeus som fant Jesus. Det var Jesus som fant Sakkeus.

Vi tenker ofte på Gud som Den vi må lete etter. Som om Han var en skatt skjult bort. Som om vi måtte gjøre det rette, finne det rette stedet, si de rette ordene, og så til slutt komme nærme nok.

Men det er ikke slik det er i evangeliet.

Han søker. Han kommer. Han ser opp i trærne der mennesker har klatret av frykt eller skam eller bare nysgjerrighet, og Han sier navnet deres.

Det er hvem Han er. Han er Den som søker.

Sakkeus' historie står i kontrast til en annen, et par kapitler tidligere hos Lukas. En rik ung mann hadde også møtt Jesus. Han hadde fulgt alle budene fra ungdommen. Han ble bedt om å selge alt og følge — og gikk bedrøvet bort. Han var meget rik.

To rike menn. To møter. Den ene gikk bort med sin rikdom intakt og sjelen tung. Den andre delte sin rikdom med glede og fant frelse. Sakkeus spurte aldri «hvor mye må jeg gi?». Han sa «halvparten» og «firedobbelt». Han var allerede ferdig før Jesus sa noe.

Sakkeus er kanskje den tydeligste illustrasjonen av hva møtet kan gjøre med en.

Han var liten av vekst. Han var liten i folks øyne. Han var liten i sin egen sjel, kanskje. Han hadde gjort seg stor på den eneste måten han trodde han kunne.

Og så kom Jesus.

Etter møtet var Sakkeus stor på en helt annen måte. Stor i raushet. Stor i bekjennelse. Stor i å gå ut der man kan bli sett, og bli sett uten skam.

Det er noe annet å si om det måltidet. Vi får ikke høre hva som ble sagt rundt bordet. Lukas tegner det opp, og så går han videre.

Men de snakket nok hele kvelden. Det var antagelig andre tollere der – Sakkeus var jo overtoller, han hadde sin krets. Det var fest.

Det vi får, er at Han satt der. Han spiste deres mat. Han delte deres kveld.

Det var det.

Det er en god ting å huske.

Jesus brukte tid med folk. Han stoppet ikke etter to setninger. Han satte seg ned. Han spiste sammen. Han var ikke i hast.

Han som var på vei til Jerusalem, der Han skulle dø, hadde tid til å bli en kveld i Jeriko hos en mann ingen andre ville sette sin fot i hus til.

Tid er en av de største gaver Han gir. Han var aldri på vei et annet sted når Han var med noen. Han var der.

Det er en annen liten historie vi må sette ved siden av denne.

En annen gang, mens Jesus talte til folkemengden, kom Hans mor og brødre. De stod utenfor og ville snakke med Ham. Noen sa det til Ham.

Han svarte: «Hvem er min mor, og hvem er mine brødre?»

Han pekte på disiplene sine og sa: «Se, her er min mor og mine brødre! For den som gjør min himmelske Fars vilje, er min bror og søster og mor.»

Det er en historie vi ofte leser som om Jesus var litt kald mot Sin egen familie. Men det er ikke det den sier.

Den sier at det å være Hans familie ikke avhenger av blod. Det avhenger av hjertet.

Sakkeus var en sønn av Abraham etter blodet. Men det var ikke det som gjorde at Jesus kalte ham bror.

Det var det som skjedde i huset. Det var bekjennelsen. Det var det Sakkeus gjorde med pengene sine.

«Den som gjør min himmelske Fars vilje, er min bror og søster og mor.»

Sakkeus gjorde det. Han var familie nå.

Det er den dypeste lærdom fra dette møtet.

Familieforhold til Jesus etableres ikke gjennom religiøs status. Det etableres gjennom møtet og det møtet gjør med oss.

Du kan bære alle de rette merkelappene – være kristen siden barndommen, gå i kirken hver søndag, kunne din katekisme – og fortsatt ikke være i familie med Ham. Du kan være alt det som er motsatt – være kjent som en mislykket person, en med dårlig rykte, en som har gjort galt i tiår – og bli familie med Ham i løpet av et måltid.

Det er det møtet kan.

Vi forlater Sakkeus her. Lukas forteller oss ikke hva som skjedde dagen etter, eller året etter, eller resten av Sakkeus' liv.

Det er kanskje en bevisst stillhet.

Vi vet ikke om Sakkeus fortsatte å være toller. Vi vet ikke om han gjorde det han hadde sagt – delte halvparten, betalte tilbake firedobbelt. Vi vet ikke om han fulgte Jesus til Jerusalem og så Ham dø der noen uker senere.

Vi vet bare at i dag kom frelsen til hans hus.

Lukas lar det stå der. Som om dagen er det viktige. Som om det som hendte den ene dagen ikke kan tas tilbake.

Det er kanskje hva Han gjør med oss også.

Han kommer en dag. Vi har klatret opp i et tre for å se Ham, eller vi har trukket oss til side, eller vi har stengt oss inne. Det spiller liten rolle. Han ser oss. Han sier navnet vårt. Han sier: i dag må jeg være gjest hos deg.

Og hvis vi tar imot Ham med glede – som Sakkeus – så vil noe skje. Noe vi ikke nødvendigvis vet på forhånd. Det vi har holdt skjult vil komme fram. Det vi har klamret oss til vil løse seg opp. Det vi har vært, vil bli erstattet med det vi nå er.

I dag er frelsen kommet til dette huset.

Det er hva det første møtet i denne boken sier.

Han kommer. Han ser opp. Han sier navnet ditt. Han inviterer seg selv inn.

Resten er ditt svar.

Den samaritanske kvinnen – Brønnen midt på dagen

«Han måtte reise gjennom Samaria.»

Det er en av de små setningene som inneholder mer enn den sier.

Geografisk var det sant. Hvis du skulle fra Judea til Galilea, var den korteste veien gjennom Samaria. Men det var også sant at de fleste fromme jøder unngikk den ruten. De gikk en omvei langs Jordanelven. De tok en ekstra dag. Hva som helst for å slippe å sette foten på samaritansk grunn.

Jesus måtte gjennom Samaria.

«Måtte» kan bety geografisk nødvendighet. Eller det kan bety en annen slags nødvendighet. Han måtte. Som Han måtte inn til Sakkeus. Det var noen som ventet på Ham der.

Han kom til en by som heter Sykar. Like ved det jordstykket Jakob ga til sin sønn Josef. Der var Jakobs kilde.

Det er en dyp, gammel brønn. Den er der ennå i dag. Du kan stå ved den og se ned i den. Den er en av de få enkeltstående lokasjonene i evangeliene som vi fortsatt kan identifisere med sikkerhet.

Jakob hadde gravd den. Hans sønner hadde drukket av den. Hans buskap hadde drukket av den.

Det var ikke bare en brønn. Det var en historie. Det var et sted hvor fortiden var festet.

«Jesus var sliten etter reisen og satte seg ned ved kilden. Det var omkring den sjettede time.»

Han var sliten. Evangelisten Johannes – som er denne fortellingens kilde – nøler ikke å si det.

Sliten. Trett. Han hadde gått hele dagen. Han var menneske, helt og fullt. Han satte seg ned ved brønnen og hvilte.

Den sjettede time, etter jødisk tellevis, er klokken tolv. Midt på dagen. Den varmeste tiden.

Det er en detalj her vi må stoppe ved.

Kvinner kom ikke til brønnen midt på dagen. De kom om morgenen eller på kvelden – når det var kjølig, og når alle andre kvinner var der. Det var en sosial begivenhet, den daglige vannhenting.

Det var hvor man snakket med naboene, hvor man hørte siste nytt, hvor man hentet en annerledes type næring enn vannet.

Kvinner som kom til brønnen midt på dagen, kom dit fordi de ikke ville møte andre kvinner.

Den kvinnen som er på vei dit denne dagen, er en som har gode grunner til å unngå sin egen by.

«Da kom en samaritansk kvinne for å hente vann.»

Det er hvordan hun introduseres. Anonym. Bare «en samaritansk kvinne».

Vi får aldri vite navnet hennes.

Det er kanskje bevisst. Hun er typisk på et eller annet vis. Hun representerer noe. Hun er en hvilken som helst kvinne med et ødelagt liv som likevel kommer for å hente vann, fordi hun fortsatt trenger å drikke.

Det er kanskje en av de viktigste detaljene. Hun kommer. Mot all sosial logikk, mot all skam, til tross for alt – hun kommer.

«Jesus sa til henne: ‘Gi meg noe å drikke.’»

Han åpner samtalen.

Det er ikke en lang sermoni. Det er ikke en preken. Det er en bønn om vann.

Han trengte vann. Han hadde gått hele dagen. Han satt på en brønn uten å ha noe å trekke det opp med. Det var ikke utspekulert. Det var fakta.

Men Han trengte ikke å spørre henne. Han kunne ha ventet til disiplene kom tilbake. De var inne i byen og kjøpte mat. Han kunne ha ventet et kvarter til.

I stedet ba Han henne. En samaritansk kvinne. En kvinne. Alene ved brønnen.

Det er ikke en liten ting.

En jødisk rabbi på den tiden ville aldri ha snakket alene med en fremmed kvinne. Det var sterke regler for det. Selv ektemenn snakket forsiktig med sine egne koner i offentlighet.

En jødisk rabbi som dessuten snakket med en samaritansk kvinne – det var dobbelt utenfor. Samaritanerne var sett som mindre verdige enn jøder. De hadde sitt eget tempel, sin egen Tora-tradisjon, sitt eget forhold til Skriften. De var nær nok til å være skuffende, fjerne nok til å være fienden.

Og likevel: «Gi meg noe å drikke.»

«Den samaritanske kvinnen sa til ham: ‘Hvordan kan du som er jøde, be meg, en samaritansk kvinne, om noe å drikke?’»

Hun ser det med en gang.

Hun er overrasket. Hun vet at dette ikke skjer. Hun vet hvordan reglene fungerer.

«Hvordan kan du...?»

Det er det første hun sier. Det er ikke skarpt eller sint. Det er forundret. Som om hun ikke kan tro at en jødisk mann setter seg på brønnen hennes og ber henne om vann.

Johannes legger til en forklaring i parentes: «For jøder har ikke omgang med samaritanere.»

Som om han måtte minne sine lesere om det. Som om noen kanskje ikke ville forstå hvor uvanlig dette var.

Det er det første mønsteret i alle Jesu møter.

Han krysser grenser andre respekterer.

Han går inn til mennesker andre regner som «ikke for oss». Han spiser med tollere og syndere. Han rører ved spedalske. Han kaller en kvinne ved brønnen ved en samtale.

Han har ikke noen av de filtrene vi har.

«Jesus svarte henne: 'Hvis du kjente Guds gave og visste hvem det er som sier til deg: Gi meg noe å drikke, da ville du ha bedt ham, og han ville gitt deg levende vann.'»

Han skifter retning.

Han svarte ikke på spørsmålet hennes. Han sa ikke: «jo, jeg er en jøde, og du har rett – vanligvis ville jeg ikke spørre.»

Han åpner i stedet et helt nytt rom.

«Hvis du kjente Guds gave.»

«Hvis du visste hvem det er som sier dette til deg.»

«Levende vann.»

Det er det Jesus gjør om og om igjen. Han tar en hverdagslig samtale, og åpner den til noe mye dypere.

Vann er allerede stort i Skriften. Jesaja hadde sagt: «Med glede skal dere øse vann av frelsens kilder.» Esekiel hadde sett en elv som rant ut fra tempelet og helbredet alt vannet kom til. Salmene sang om sjeler som tørstet etter Gud som hjorten etter rennende bekker.

Vann var det grunnleggende bildet for det Gud gir.

Og her ved Jakobs brønn snakker en mann som tilbyr levende vann.

«Levende vann» betyr egentlig «rennende vann» – kildevann, ikke samlet brønnvann. Det var sett som renere, helligere, mer livskraftig. Det var det vannet man brukte for rituelle renselser.

Men i Hans munn blir det noe mer. Det er ikke renselse Han tilbyr. Det er en evig kilde inne i mennesket selv.

«Kvinnen sa til ham: ‘Herre, du har ikke noe å dra opp vann med, og brønnen er dyp. Hvor får du da det levende vannet fra?’»

Hun forstår ikke helt, men hun blir med i samtalen.

Det er en av de fineste detaljene ved henne. Hun trekker seg ikke unna. Hun reiser seg ikke og går. Hun er forundret, hun er utfordret, men hun blir.

Hun stiller spørsmål. Hun lurar. Hun er nysgjerrig.

«Hvor får du det levende vannet fra?»

Hun mener det på sin egen måte. Bokstavelig. Brønnen er førti meter dyp. Han har ikke bøtte. Hva snakker du om?

Men det er en god holdning. Spør. Når noe ikke gir mening, spør. Ikke gå.

«Du er vel ikke større enn vår far Jakob, som ga oss brønnen? Han drakk selv av den, og det samme gjorde sønnene hans og buskapen hans.»

Hun spør om Hans status.

Det er igjen en god holdning. Hun aksepterer ikke bare. Hun sier: «vent. Skal jeg tro at du har noe større enn Jakob? Du sitter på Jakobs brønn. Han er vår far. Han drakk her. Hvem er du?»

Jesus svarer ikke direkte. Han forklarer i stedet vannet.

«Hver den som drikker av dette vannet, vil tørste igjen. Men den som drikker av det vannet jeg vil gi, skal aldri i evighet tørste. Det vannet jeg gir, blir i ham en kilde som springer fram med vann til evig liv.»

Det er en av de største lovnader i hele Skriften.

«En kilde som springer fram.»

Ikke et glass vann som blir tomt. Ikke en brønn som må fylles på nytt hver dag. En kilde. Inne i mennesket selv. Som ikke slutter å springe fram.

Han snakker om Den hellige Ånd, vil vi senere få vite. Johannes legger det rett ut: «Dette sa han om Ånden, som de som kom til tro på ham, skulle motta.»

Men i øyeblikket vet ikke kvinnen det. Hun hører bare en mann love noe så stort at hun ikke kan slippe det.

«Kvinnen sa til ham: ‘Herre, gi meg dette vannet, så jeg ikke blir tørst og slipper å komme hit for å hente vann.’»

Hun vil ha det.

Hennes svar er praktisk. Hun har slitt med å komme hit. Hun har slitt med å unngå alle andre kvinner i byen. Hver dag er denne reisen en påminnelse om hva livet hennes ikke er.

«Slipper å komme hit.»

Det er det hun bryr seg om. Hun har gjort denne reisen for mange ganger.

Hun forstår ikke fullt ut hva Han tilbyr. Men hun aner at det er noe som kunne lette byrden hennes. Og hun ber.

Og så kommer vendingen.

«Han sa til henne: 'Gå og hent mannen din og kom tilbake hit.'»

Plutselig er det noe annet på spill.

Han hadde snakket om vann, om liv, om kilder. Nå snakker Han om en mann.

Hvorfor?

Han kunne ha bare gitt henne det vannet. Han kunne ha hoppet over hele dette. Men Han gjør det ikke.

For hun trengte å snakke om det.

Det vannet Han tilbyr er ikke noe du tar imot mens du holder livet ditt for deg selv. Det krysser inn i hele livet. Hun måtte komme dit.

Han ba henne hente mannen sin. Han visste sannsynligvis allerede at hun ikke hadde en. Han ba om det fordi det var der knuten hennes lå.

«Kvinnen svarte: 'Jeg har ingen mann.'»

Det er en lavmælt setning. Som om hun visste hva Han var ute etter, og hun ga Ham bare det minst smertefulle svaret.

«Jeg har ingen mann.»

Det er sant. Det er ikke en løgn. Men det er heller ikke hele sannheten.

«Jesus sa til henne: 'Du har rett i at du ikke har noen mann. For du har hatt fem menn, og han du nå har, er ikke din mann. Det du sa, er sant.'»

Han kjenner historien hennes.

Det er en av de mest gripende øyeblikkene i evangeliene.

Hun hadde aldri fortalt Ham om livet sitt. Hun hadde aldri sagt et ord om mennene. Han satt på en fremmed brønn i et fremmed land, og likevel visste Han alt.

«Du har hatt fem menn.»

Vi vet ikke hvordan hun hadde mistet dem. Kanskje noen var døde. Kanskje noen hadde skilt seg fra henne. Kanskje hun selv hadde dratt fra dem. I den tiden kunne bare en mann skille seg fra sin kone, så det er mer sannsynlig at hun hadde blitt forlatt enn at hun hadde forlatt.

Hun hadde levd et liv som var i stykker. Fem ganger hadde hun trodd hun fant noe stabilt. Fem ganger hadde det gått i oppløsning. Og den hun var med nå, var ikke engang gift med henne.

«Det du sa, er sant.»

Det er den gripende avslutningen av setningen.

Han avslører henne. Men Han fordømmer henne ikke. Han bare ser det.

Og det Han sier på slutten – «det du sa, er sant» – er på en måte ros. Hun hadde ikke løyet. Hun hadde sagt det mest smertefulle hun kunne si: jeg har ingen mann.

Han bekreftet det. Du sa sannheten.

Det er møtet i sin essens. Han ser alt. Han skjuler det ikke. Han elsker likevel.

«Kvinnen sa til ham: ‘Herre, jeg ser at du er en profet.’»

Hun blir ikke sint. Hun løper ikke vekk.

Det er en av de fineste reaksjonene en kan ha. «Herre, jeg ser at du er en profet.»

Det er erkjennelse. Hun har sett at dette er noe annet enn en vanlig samtale med en fremmed jødisk mann. Han er noe mer.

Og så gjør hun noe veldig menneskelig. Hun skifter retning. Hun bringer opp et religiøst spørsmål.

«Fedrene våre tilba på dette fjellet, men dere sier at Jerusalem er stedet der en skal tilbe.»

Det er en av de eldste samtaletriksene som finnes. Når noen kommer for nært det personlige, skift over til det teologiske.

Mange har lest dette som at hun prøver å unnvike. Kanskje hun gjør det. Men det kan også være noe annet. Hun har endelig truffet en jødisk mann som behandler henne med respekt. Hun har spørsmålet alle samaritanere har på hjertet. Hun spør om det.

Garisim-fjellet ruver rett ved Sykar. Tempelet samaritanene hadde reist der, var revet av Johannes Hyrkanus over hundre år før denne samtalen — men fjellet var fortsatt deres hellige sted, og de tilba der. De mente Jakob hadde tilbedt der. De mente Abraham hadde båret Isak dit, ikke til Morija i Jerusalem. De mente Moses hadde befalt at tempelet skulle reises der.

Jøder mente det motsatte. Tempelet i Jerusalem var det rette stedet. Garisim var en heresi.

Det er et av de eldste teologiske argumentene mellom de to folkene. Hun bringer det opp som om hun ville teste denne mannen.

«Jesus sa til henne: ‘Tro meg, kvinne, det kommer en time da dere verken skal tilbe Faderen på dette fjellet eller i Jerusalem.’»

Han bestrider ikke spørsmålet. Han hever det.

Han sier: snart spiller det ingen rolle. Tempelet er ikke det viktige. Stedet er ikke det viktige.

«Det kommer en time, ja, den er nå, da de sanne tilbedere skal tilbe Faderen i ånd og sannhet. For slike tilbedere er det Faderen søker.»

«For slike tilbedere er det Faderen søker.»

Det er en bemerkelsesverdig setning. Faderen søker tilbedere.

Vi tenker ofte at vi er de som søker Gud. At vi må strebe etter Ham. At Han er fjern, og det er vår oppgave å komme nær.

Han snur det. Faderen søker tilbedere. Han er Den som leter.

Han leter etter dem som tilber i ånd og sannhet – ikke i et bestemt geografisk sted, ikke gjennom et bestemt ritual, men i hjertet.

«Gud er ånd, og de som tilber Ham, må tilbe i ånd og sannhet.»

Det er en av de største setningene i evangeliene om hvem Gud er.

Han er ånd. Han er ikke begrenset til steder. Han er ikke avhengig av bygninger. Han er overalt, og likevel personlig.

Og Han søker dem som vil møte Ham i ånd og sannhet.

«Ånd» er ikke det motsatte av kropp – det er det motsatte av tom rituell utførelse. «Sannhet» er ikke filosofisk presisjon – det er ærlighet. Kom som du er. Si det du virkelig mener.

Det er kanskje hvorfor Han fortalte denne kvinnen om mennene først. Før hun kunne tilbe i ånd og sannhet, måtte hun komme i sannhet. Hun måtte la avsløringen skje.

«Kvinnen sa til ham: ‘Jeg vet at Messias kommer’ – det betyr Kristus – ‘og når han kommer, skal han forkynne oss alt.’»

Hun nevner Messias.

Det er overraskende. Samaritanerne hadde sin egen Messias-forventning – «Taheb», han som skulle komme. Hun visste om det. Hun ventet det.

Hun har vendt tilbake til håpet. «Messias kommer. Han skal forkynne oss alt.»

«Jesus sa til henne: ‘Jeg er det, jeg som snakker med deg.’»

Han sier det.

Det er en av få ganger i evangeliene Jesus åpent erklærer at Han er Messias. Han pleier å unngå det – Han sier det indirekte, Han spør disiplene hvem de tror Han er, Han taler i lignelser.

Men her, til denne kvinnen, alene ved en brønn midt på dagen, sier Han det.

«Jeg er det.»

Det er ikke tilfeldig hvem Han sier det til først.

Han kunne ha sagt det til Sanhedrin. Han kunne ha sagt det til ypperstepresten. Han kunne ha gjort det til en stor offentlig erklæring.

Han sier det til en samaritansk kvinne med en ødelagt fortid.

Det er hvem Han er.

«I det samme kom disiplene hans. De undret seg over at han snakket med en kvinne, men ingen sa: 'Hva er det du søker?' eller 'Hvorfor snakker du med henne?」»

Disiplene kom tilbake.

De stod og så på dette. En jødisk mann i samtale med en samaritansk kvinne, alene, midt på dagen. De undret seg.

Men de spurte ikke.

Det er noe vakkert ved dem her. De hadde sikkert mange spørsmål. Men de hadde lært nok om Jesus til å vite at de ikke skulle stille dem akkurat nå.

De stilte seg ved siden av Ham. De ventet. De så.

«Kvinnen lot vannkrukken stå og gikk inn i byen og sa til folk: 'Kom og se en mann som har fortalt meg alt jeg har gjort! Kan han være Messias?」»

Vannkrukken.

Det er den detaljen som forteller alt.

Hun var kommet for å hente vann. Hun hadde båret krukken hit. Krukken er sannsynligvis stor og tung. Men hun lot den stå.

Hun gikk inn i byen uten det hun hadde kommet for. Hun gikk inn for å fortelle.

Som om vannet plutselig ikke var det viktigste lenger. Hun hadde funnet noe annet å bære.

«Kom og se en mann som har fortalt meg alt jeg har gjort!」»

Det er vitnesbyrdet hennes.

Det er kanskje noe av det mest overraskende. Hun forteller folket nettopp det hun hadde unngått. Hun pekte på det som hadde gjort henne til den utstøtte.

«Han har fortalt meg alt jeg har gjort.»

Hun skyver det ikke vekk. Hun bruker det.

Det er der hun har vært. Det er det som har formet henne. Og nå har hun møtt en som vet det og likevel ikke avviser henne.

Det er hennes evangelium. Han kjenner meg. Helt. Og det er greit.

«Kan han være Messias?»

Hun spør. Hun påstår ikke. Hun spør.

Det er en av de fineste tingene. Hun forsøker ikke å overtale folk. Hun bare inviterer dem til å komme og se.

Det er hvordan evangeliet sprer seg best. Ikke gjennom argumenter. Gjennom invitasjoner. «Kom og se.»

«Da gikk de ut av byen og kom til Ham.»

De kom.

De som hadde frosset henne ut. De som hvisket bak ryggen hennes. Den samme byen som hadde gjort henne så ensom at hun måtte hente vann midt på dagen.

De kom – fordi hun ba dem komme.

Hun som hadde vært ute, var nå inne nok til at folk lyttet til henne. Møtet hadde gjort henne om til den de fulgte.

«Mange av samaritanerne fra den byen kom til tro på Ham på grunn av kvinnens ord.»

Hennes vitnesbyrd virket.

Hun ble ikke teolog. Hun ble ikke prest. Hun gikk inn til byen og sa: kom og se.

Det var nok.

«Da samaritanerne kom til Ham, ba de Ham bli hos dem. Og Han ble der i to dager. Mange flere kom til tro på grunn av hans ord.»

Han ble.

Han var på vei. Han var på vei tilbake til Galilea. Han hadde et arbeid å gjøre der. Men da samaritanerne ba Ham bli, ble Han.

To dager.

Det er en av de små stille tingene som forteller om Hans karakter. Han var ikke for travel. Han var ikke styrt av planer. Han var styrt av møter.

To dager hos samaritanere – mennesker Hans egne folk ikke ville sette sin fot hos – var verdt det.

«Og de sa til kvinnen: 'Nå tror vi ikke lenger på grunn av det du sa. Vi har selv hørt ham, og vi vet at Han virkelig er verdens frelser.'»

Det er en fin avslutningen.

De hadde først trodd på grunn av henne. Nå trodde de fordi de selv hadde møtt Ham.

Det er hvordan tro alltid utvikler seg. Vi begynner ved å høre noen andre. Vi tror dem først. Men det avgjørende er når vi selv har møtt Ham. Når vi kan si: jeg vet det fordi jeg har sett.

«Verdens frelser.»

Det er ordene de bruker.

Ikke «Israels Messias». Ikke «Jakobs Gud». «Verdens frelser».

Samaritanere bruker disse ordene først. Mennesker som offisielt ikke var en del av Israels løfte. De ser det først som mange jøder vil bruke år på å forstå.

Han er ikke bare for ett folk. Han er for alle.

Vi forlater henne her.

Vi vet ikke hennes navn. Vi vet ikke hva som skjedde i de neste årene. Vi vet ikke om hun ble gift igjen, om hun fant fred, om hun fortsatte å være en av byens stemmer eller om hun trakk seg tilbake.

Vi vet bare at hun fikk levende vann den dagen.

Hun som hadde gått til brønnen midt på dagen for å unngå folk, kom tilbake med folket bak seg.

Hun som hadde hatt fem menn, hadde nå møtt en som så henne uten å fordømme.

Hun som hadde tørstet hele sitt liv på en måte hun selv ikke alltid forstod, hadde nå en kilde inne i seg.

Senere, mange måneder senere, skulle Jesus stå i Jerusalem under løvhyttfesten og rope høyt:

«Om noen tørster, la ham komme til meg og drikke! Den som tror på meg, fra hans indre skal det, som Skriften sier, renne strømmer av levende vann.»

Det var det samme løftet. Det Han hadde gitt en samaritansk kvinne alene ved en brønn, gav Han nå offentlig til hele Israel.

Levende vann. Strømmer. En kilde inne i mennesket selv.

Det hun mottok ved Jakobs brønn, kunne nå alle motta.

Det er det første mønsteret vi ser i Hans møter.

Han krysser grenser. Han ser den enkelte. Han avslører. Han elsker likevel. Han gir levende vann.

Og den som drikker det, går ikke tilbake alene. De løper. De forteller. De inviterer.

«Kom og se.»

Hun lot vannkrukken stå.

Det er kanskje det vi gjør også, når Han møter oss virkelig. Vi lar de gamle tingene stå. De vi kom for å hente. De byrdene vi har båret.

For nå har vi noe annet å bære.

Nikodemus – Han som kom om natten

Han kom om natten.

Det er muligens den viktigste detaljen i hele beretningen.

Han kunne ha kommet om dagen. Han var en av jødernes rådsherrer. Han hadde rang. Han kunne ha kommet til Jesu rabbinerkrets og bedt om en formell samtale. Det ville ha vært akseptabelt – kanskje uvanlig, men ikke skandaløst.

Han valgte natten.

Det er ikke fordi han ikke kunne finne tid på dagen. Det er fordi han ikke ville bli sett.

«Det var en mann blant fariseerne som het Nikodemus, en av jødernes rådsherrer.»

Johannes gir oss tre ting om ham. Han var en mann blant fariseerne. Han het Nikodemus. Han var en av jødernes rådsherrer.

Det betyr at han var i sentrum.

Fariseerne var de mest religiøst aktive jødene. De tok Skriften på dypeste alvor. De levde etter en stiv kode av lover og tilleggslover. De ble respektert som folkets åndelige ledere.

Rådsherrer betyr at han satt i Sanhedrin – det høyeste rådet i Israel. Sytti menn. De som tok de viktigste avgjørelsene i religiøse og noen rettslige saker. Han var en av dem.

Han var en suksess. Han var rik. Han hadde fulgt loven hele sitt liv. Han var det andre fariseere ønsket å være.

Og likevel kom han.

Det er noe som ligger under denne historien som ofte forsvinner.

Nikodemus hadde det meste. Han hadde status. Han hadde teologien. Han hadde respekten. Han hadde sin egen krets av elever som lyttet til ham.

Men han hadde også sett Jesus. Han hadde hørt det rabbi fra Galilea sa. Han hadde sett tegnene Han gjorde.

Og han måtte komme.

Det er kanskje en av de første lærdommer fra Nikodemus.

Du kan ha det meste – status, viten, posisjon – og fortsatt være tørst etter noe. Du kan være vellykket i alle andres øyne og fortsatt vite at noe mangler.

Nikodemus hadde brukt mesteparten av sitt voksne liv på å bli den han var. Og likevel kom han, midt på natten, til en omreisende rabbi som verken hadde teologisk utdannelse fra de rette skolene eller offisiell status.

For han hadde noe Nikodemus ikke hadde.

«Han kom til Jesus om natten.»

Natten er Johannes' spesialitet.

Han bruker natten igjen og igjen i evangeliet sitt som tegn på mer enn bare tid. Da Judas gikk ut for å forråde Jesus, skriver Johannes: «det var natt.»

Når Nikodemus kommer om natten, betyr det noe.

Det kan bety at han var redd for å bli sett. Det kan også bety at han var i åndelig mørke. Han kom ut av natten for å lete etter lyset.

Eller begge deler.

«Rabbi, vi vet at du er en lærer som er kommet fra Gud.»

Han åpner med respekt.

«Rabbi.» Det er en stor tittel. Han kalte Jesus med det navnet som han selv ble kalt med. Han stilte seg på likt nivå med Ham – nesten.

«Vi vet.»

Det er interessant ordvalg. Han sier ikke «jeg». Han sier «vi». Det er som om han taler på vegne av en gruppe. Kanskje andre rådsherrer hadde hatt lignende samtaler. Kanskje noen flere visste det de ikke turde si offentlig.

«At du er en lærer som er kommet fra Gud.»

Det er allerede mye sagt. Han bekjenner at Jesus har Gud bak seg. «For ingen kan gjøre de tegnene du gjør, uten at Gud er med ham.»

Det er en vakker innledning. Det er en ærlig bekjennelse. Det er det Nikodemus mener.

Men det er også begrenset.

Han kaller Ham «en lærer». Det er det Han er, ja, men det er mye mindre enn det Han er.

Han sier Gud «er med Ham». Det er sant, men det er mindre enn å si at Han er Sønnen.

Nikodemus åpner med det han ærlig tror. Han har ikke kommet for et oppgjør. Han har kommet for å lære mer.

Jesus svarer ikke høflig.

Han svarer på en måte som må ha gjort Nikodemus svimmel.

«Sannelig, sannelig, jeg sier deg: Den som ikke blir født på ny, kan ikke se Guds rike.»

Det er en hard åpning.

Nikodemus hadde åpnet med ros. Jesus åpner med en utfordring.

«Den som ikke blir født på ny.»

Vi har lest denne setningen så mange ganger at vi har sluttet å høre den. «Født på ny» har blitt et religiøst slagord. Nikodemus hørte det for første gang, og han skjønnte ikke hva det betydde.

Født på ny.

Det greske ordet – «anothen» – kan bety både «på ny» og «ovenfra». Det er tvetydig. Det kan bety: en gang til. Det kan bety: fra et høyere sted.

Nikodemus tar det først bokstavelig.

«Hvordan kan et menneske bli født når det er gammelt? Det kan vel ikke gå inn i sin mors liv for andre gang og bli født?»

Han spør.

Det er hans første reaksjon. Han forstår ikke. Han prøver å forstå det bokstavelig, og det går ikke opp.

Vi kan le av Nikodemus her – han var jo Israels lærer, og han forstår ikke en så enkel metafor.

Men det er noe ærlig ved ham. Han ber ikke seg selv om å late som. Han sier: jeg forstår ikke dette. Forklar det.

«Jesus svarte: ‘Sannelig, sannelig, jeg sier deg: Den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike.’»

Han prøver igjen.

Han åpner det. Det handler ikke om en bokstavelig fødsel. Det handler om vann og Ånd.

Vann og Ånd. Det er bilder Nikodemus kunne kjenne fra Skriften. Esekiel hadde profetert: «Jeg vil stenke rent vann på dere... Jeg vil gi dere et nytt hjerte og gi dere en ny ånd.»

Den nye pakten skulle bringe en indre forandring. Ikke bare det ytre. Ikke bare loven. Et nytt hjerte, en ny ånd.

Jesus sier: det er det jeg snakker om. Nytt liv som kommer ovenfra. Ikke noe du kan bygge opp gjennom egen innsats. Noe Gud må gjøre med deg.

«Det som er født av kjødet, er kjød, og det som er født av Ånden, er ånd.»

Det er en av Hans karakteristiske setninger. To korte ledd som står ved siden av hverandre.

Det biologiske produserer det biologiske. Det åndelige må komme fra Ånden.

Du kan ikke lære deg til Guds rike. Du kan ikke fortjene deg dit. Du kan ikke gjenta de rette bønnene tilstrekkelig mange ganger. Du må fødes på nytt – ovenfra – av Den hellige ånd.

«Undre deg ikke over at jeg sa til deg: ‘Dere må bli født på ny.’ Vinden blåser dit den vil, og du hører lyden av den, men du vet ikke hvor den kommer fra eller hvor den farer hen. Slik er det med hver den som er født av Ånden.»

Vind.

Det er kanskje et av de sterkeste bilder i evangeliene. Det greske ordet «pneuma» betyr både «vind» og «ånd». Han bruker det med vilje.

Du hører vinden. Du kjenner den når den treffer huden din. Trær bøyer seg. Bladene rasler. Du vet at den er der.

Men du kan ikke se den. Du kan ikke kontrollere den. Du kan ikke forutsi nøyaktig hvor den vil dra videre.

Slik er det med Ånden. Han er virkelig. Hans virkning kan sees. Men Han kan ikke styres.

«Slik er det med hver den som er født av Ånden.»

Det er en setning som kan trøste eller forvirre.

Den som er født av Ånden er ikke alltid forutsigbar. Du kan ikke alltid forklare hva som skjer i et menneske som har blitt forandret av Gud. Det er noe i dem som du ikke kan kontrollere.

Det er kanskje hva Nikodemus hadde sett i Jesus. Han fulgte ikke mønsteret. Han passet ikke inn i kategoriene. Han var noe nytt.

Hva Nikodemus ikke skjønnte ennå, var at Jesus tilbød ham å bli noe lignende.

«Nikodemus svarte og sa til ham: ‘Hvordan kan dette skje?’»

Han er fortsatt forvirret.

Det er hans tredje spørsmål nå. Og det er det mest grunnleggende. Hvordan skjer dette? Hvordan blir noen født på ny?

«Jesus svarte og sa til ham: ‘Du er Israels lærer, og forstår ikke dette?’»

Det er en mild, men skarp setning.

Den er ikke ond. Den er ikke ydmykende. Den er bare ærlig.

«Du er Israels lærer.» Det er en bestemt tittel. «Skriften-læreren». Det var en posisjon han hadde. Han ble konsultert om vanskelige spørsmål.

«Og forstår ikke dette?»

Ikke som en fordømmelse. Som en undring. Han forventet å snakke med en mann som allerede burde se det.

Skriften som Nikodemus selv kjente godt, hadde sagt det. Esekiel. Jeremia. Salmene. De nye hjerter. Den nye ånd. Den indre forandring.

Men Nikodemus hadde lest det som teori, ikke som virkelighet for ham.

Det er noe vi må stoppe ved.

Du kan kjenne Skriften godt og fortsatt ikke ha sett den. Du kan ha lest det rette og fortsatt aldri ha opplevd det.

Det er hva som hadde skjedd med Nikodemus.

Han kjente Esekiel. Han hadde sannsynligvis lest om de nye hjerter mange ganger. Men han hadde aldri tenkt at det skulle skje med ham. Han hadde sett det som noe profetisk og fremtidig, ikke som noe han kunne ta imot nå.

Det er en alvorlig advarsel. Vi som kjenner Skriften, må passe på at vi ikke gjør det samme.

«Sannelig, sannelig, jeg sier deg: Vi taler om det vi vet, og vi vitner om det vi har sett, men dere tar ikke imot vårt vitnesbyrd.»

«Vi.»

Det er interessant. Hvem er «vi»?

Jesus bruker flertall. Han taler ikke bare fra seg selv. Han taler fra et fellesskap – Treenigheten kanskje, eller Han og Faderen.

«Vi taler om det vi vet, og vi vitner om det vi har sett.»

Det er ikke spekulasjon. Det er ikke teori. Det er erfaring.

Men «dere tar ikke imot vårt vitnesbyrd.»

Det er hvor sorgen ligger. De som burde ta imot, tar det ikke. De som studerer Skriften, ser ikke når den selv kommer ned og taler.

«Når jeg har talt til dere om det jordiske og dere ikke tror, hvordan kan dere da tro om jeg taler til dere om det himmelske?»

Han stopper opp.

Han har snakket om jordiske bilder – vinden, vannet, fødselen. Hvordan kan Han fortsette inn i det himmelske hvis det grunnleggende ikke får fotfeste?

Men Han fortsetter likevel.

«Ingen har steget opp til himmelen uten Han som steg ned fra himmelen – Menneskesønnen.»

Plutselig vrir Han samtalen.

Han har snakket om fødsel ovenfra. Nå snakker Han om seg selv. Om den ene som har vært i himmelen.

«Menneskesønnen» – det er Hans favorittittel på seg selv. Den kommer fra Daniel 7. Han som skulle få et evig rike.

Han som har steget ned fra himmelen.

«Og slik Moses løftet opp slangen i ørkenen, slik må Menneskesønnen bli løftet opp, for at hver den som tror på Ham, skal ha evig liv.»

Slangen i ørkenen.

Det er en historie fra 4. Mosebok. Israel hadde knurret. Slinger var sendt blant dem. Mange døde. Moses lagde, etter Guds befaling, en kobberslange og satte den på en stang. Hver den som så på den, fikk leve.

Det er en av de mest gåtefulle helbredelses-historiene i Det gamle testamentet. Hvorfor en slange? Hvorfor på en stang? Hvorfor «se og bli helbredet»?

Jesus sier: det handlet om Meg.

«Slik må Menneskesønnen bli løftet opp.»

«Bli løftet opp» – det ordet brukes om to ting i Johannes-evangeliet. Det brukes om opphøyelse, om herligheten. Og det brukes om korset.

Det er begge deler. Jesus blir løftet opp på et kors. Og det er der Hans herlighet vises.

Han som hadde steget ned fra himmelen, må løftes opp på et tre. Akkurat slik Moses løftet opp slangen.

For at hver den som tror på Ham, skal ha evig liv.

Det er evangeliet i ett bilde.

Og så kommer setningen.

Den setningen.

«For så høyt har Gud elsket verden at han ga sin enbårne Sønn, for at hver den som tror på Ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.»

Joh 3:16.

Det er kanskje den mest kjente setningen i hele Bibelen. Den står på plakater. Den synges. Den læres utenat av barn.

Den ble sagt om natten. Til en mann som ikke forstod helt. Som var redd for å bli sett. Som hadde brukt et helt liv på å bli noe han fortsatt ikke var helt sikker på.

Det er der hele evangeliet ble sagt for første gang i sammenheng.

«For så høyt har Gud elsket verden.»

Verden. Ikke bare Israel. Ikke bare jødene. Ikke bare de utvalgte. Verden – inkludert samaritanerne, inkludert romerne, inkludert hver av oss.

«At han ga sin enbårne Sønn.»

Det er det Faderen gjorde. Han ga.

«For at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.»

Hver den. Ikke noen utvalgte. Hver den som tror.

«For Gud sendte ikke sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skulle bli frelst ved ham.»

Han sendte ikke for å dømme.

Det er en av de viktigste setningene for å forstå Jesu komme til jorden.

Nikodemus var sannsynligvis vant til å tenke at Messias ville komme med dom. At Han ville styrte fienderne. At Han ville opprette rettferdigheten med ild.

Jesus snur det. Faderen sendte Ham ikke for å dømme. Han sendte Ham for å frelse.

Det er en stor lettelse i den setningen.

Mange av oss bærer en gud i hodet som primært dømmer. Som regner opp våre feil. Som venter på det rette øyeblikket for å vise vrede.

Men Joh 3:17 sier noe annet. Han ble ikke sendt for å dømme. Han ble sendt for å frelse.

Det er kanskje det Nikodemus måtte høre denne natten. Den mannen han trodde Han var, var ikke Den han kom for å møte. Han hadde forventet en dommer eller en streng lærer. Han fikk en frelser.

«Den som tror på ham, blir ikke dømt. Men den som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har trodd på Guds enbårne Sønns navn.»

Det er en sterk setning.

Den som tror, blir ikke dømt. Tro er ikke en moralsk prestasjon. Det er ikke et nivå du må nå. Det er det å si ja til den ene som har kommet.

Den som ikke tror, er allerede dømt. Ikke fordi Gud aktivt dømmer ham, men fordi han har vendt seg bort fra det som kunne ha frelst ham.

Dommen er ikke en hendelse på en bestemt dag. Den er nå. Det er hva som skjer når man avviser lyset.

«Og dette er dommen: Lyset er kommet til verden, men menneskene elsket mørket høyere enn lyset, for deres gjerninger var onde.»

Jesus snakker om lys og mørke. Det er Johannes' mest karakteristiske bilder.

«Lyset er kommet til verden.»

Det er Jesus selv. Han er lyset som kom inn i mørket. Den dypeste detaljen i Johannes' prolog var: «Lyset skinner i mørket, og mørket har ikke overvunnet det.»

Og likevel: mange elsker mørket høyere.

Hvorfor?

«For deres gjerninger var onde. For hver den som gjør det onde, hater lyset og kommer ikke til lyset, så hans gjerninger ikke skal bli avslørt.»

Lys avslører.

Vi som har vært i et mørkt rom og noen plutselig slår på lyset, vet hva det er. Vi blunker. Vi vil gjerne stenge øynene igjen. Vi gjemmer vekk det som ikke skal sees.

Det er hva mennesker gjør med Jesus. De gjemmer seg unna fordi de vet at Hans lys vil avsløre dem.

Det er ikke fordi Han fordømmer. Han har akkurat sagt at Han ikke kom for å dømme. Det er fordi vi selv hater å bli sett.

«Men den som lever i sannheten, kommer til lyset, for at det skal bli åpenbart at hans gjerninger er gjort i Gud.»

Den som lever i sannhet, frykter ikke lyset.

Den som er villig til å bli sett – som Sakkeus, som kvinnen ved brønnen – kan stå i lyset uten skam.

Det er ikke at de er feilfrie. Det er at de er ærlige.

Vi vet ikke hva Nikodemus sa etter dette.

Johannes avslutter scenen uten en konklusjon. Vi vet ikke om Nikodemus forstod. Vi vet ikke om han ble «født på ny» den natten. Vi vet ikke om han gikk hjem oppløftet eller forvirret.

Det er kanskje bevisst.

For Nikodemus dukker opp to ganger til i evangeliet.

I Johannes 7, etter at fariseerne har vært frustrerte over at tempelvaktene ikke arresterte Jesus, sier Nikodemus stille:

«Dømmer vår lov noen før den har hørt ham og fått vite hva han har gjort?»

Det er ikke en stor bekjennelse. Det er ikke en åpen tilstedelse. Det er en mild innvending. Men det er noe der. Han er ikke lenger helt på samme side som resten av rådet.

De andre fariseerne svarer ham med spot: «Er du også fra Galilea? Undersøk Skriften, og du vil se at det ikke står fram noen profet fra Galilea.»

Han hadde brukt et ord til Hans forsvar – og han fikk straks gjengjeld.

Og så, helt på slutten, i Johannes 19, dukker han opp en gang til.

Jesus er nettopp død. Josef fra Arimatea har bedt Pilatus om kroppen Hans. Han kommer for å ta Ham ned.

«Nikodemus kom også, han som først var kommet til Jesus om natten. Han hadde med seg en blanding av myrra og aloe, omkring hundre pund.»

Hundre pund. Det er en enorm mengde – nok til å salve en konge.

Nikodemus, som hadde kommet om natten den første gangen, kommer nå om dagen. Han kommer offentlig. Han bærer den salven en konge får. Han hjelper å vikle inn kroppen.

Det er hvordan Nikodemus' historie ender, så vidt vi vet. Ikke med en bekjennelse mens Jesus levde. Med en handling etter at Han hadde dødd.

Det er noe sårende vakkert ved det.

Nikodemus brukte hele sitt voksne liv på å nå dit han var. Og det møtet med Jesus om natten begynte å løse opp alt han hadde bygd opp.

Han kom ut sakte. Han ble ikke en åpenbar disippel mens Jesus levde. Men han ble ikke borte heller. Han mistet ikke det møtet.

Da Jesus døde – da disiplene hadde stukket av – var det Nikodemus, sammen med Josef fra Arimatea, som tok seg av kroppen.

To rådsherrer som ingen hadde trodd ville bli involvert.

Det er en av evangeliets stillere lærdommer.

Møtet med Jesus virker ikke alltid umiddelbart. Det virker iblant sakte. Det virker iblant i bakgrunnen.

Noen kommer ut av et møte med Jesus og er forandret den dagen. Sakkeus klatret ned med en gang. Kvinnen ved brønnen løp tilbake til byen.

Andre kommer ut og er fortsatt forvirret. De går hjem. De fortsetter livet. Men noe har plantet seg.

Det varer. Det kommer fram, kanskje, mange år senere. På et øyeblikk ingen så komme.

Nikodemus kom om natten.

Han trengte ikke å være helt klar. Han trengte ikke å forstå alt. Han trengte ikke engang å være en åpen disippel.

Han trengte bare å komme.

Resten gjorde Jesus.

Det viktigste fra Nikodemus er ikke hva han sa. Det er at han kom.

Han var en respektert mann med mye å miste. Han kom likevel.

Vi som har våre egne grunner til å holde Jesus på avstand – status, rykte, vaner, det vi har bygd opp – må holde det imot oss.

Han er kanskje villig til å møte deg om natten. Han er kanskje villig til å vente på at du vender deg om sakte. Men du må komme.

«Hvordan kan dette skje?» spør Nikodemus tre ganger.

Det skjer ved å komme. Det skjer ved å bli født av Ånden. Det skjer ved at Den som ble løftet opp på korset blir grunnlaget for hele ditt liv.

Det skjer når du, som han, går i mørket og lar lyset finne deg.

Kallet av de første disiplene – «Følg meg»

Han gikk langs sjøen.

Det er den enkleste setningen. «Da han gikk langs Galileasjøen, så han to brødre.»

Det var deres arbeidsplass. Galileasjøen – kjent også som Genesaretsjøen – er ikke veldig stor. Den er rundt tjue kilometer lang og tretten brei. Men den var hjertet i fiskeriindustrien i nord-Israel. Hundrevis av båter dro ut der hver natt. Hele samfunn levde av det.

Simon og Andreas var blant dem. De hadde lært yrket av faren sin. De hadde vokst opp i lyden av bølger mot stranden, lukten av fisk, vekten av våte garn.

Det var deres liv.

Jesus kom forbi.

Matteus skriver det helt enkelt. Det er ingen lang opptakt. Ingen forklaring. Ingen åpning der disiplene har bedt om kall.

«Han sa til dem: 'Følg meg, så vil jeg gjøre dere til menneskefiskere.'»

«Følg meg.»

Det er to ord.

Det er kanskje den dypeste kontrasten mellom Jesu kall og alle andre rabbinerkall.

I den tiden valgte ikke en rabbi sine disipler. Disiplene valgte sin rabbi. En ung mann som ville lære, gikk til en lærer han respekterte og søkte. Han ble testet. Han kanskje ble tatt opp som disippel. Det var prosessen.

Jesus snudde det.

Han gikk til mennesker som ikke hadde søkt Ham. Han kalte dem som ikke regnet seg som lærde nok. Han ba dem komme.

«Følg meg.»

Han ventet ikke. Han krevde ikke kvalifikasjoner. Han spurte ikke etter referanser.

Han bare kalte.

«Straks lot de garnene ligge og fulgte ham.»

Straks.

Det er kanskje den mest slående detaljen.

De diskuterte ikke. De ba ikke om tid til å tenke. De løp ikke hjem og spurte familien. De la fra seg det som hadde vært alt i deres liv, og de gikk.

Det er nesten umulig å tro.

Sannsynligvis var det ikke første gang de hadde møtt Jesus. Johannes-evangeliet forteller om en tidligere scene. Da Johannes Døperen pekte på Jesus og sa: «Se, Guds lam», fulgte to av disiplene hans – en av dem Andreas – etter Jesus. De spurte hvor Han bodde. De gikk hjem til Ham og var hos Ham en hel dag.

Andreas løp da til broren sin, Simon, og sa: «Vi har funnet Messias!» Han førte ham til Jesus.

Jesus så på Simon og sa: «Du skal kalles Kefas» – «Klippen». Peter.

Det er bakgrunnen. Det er den første samtalen.

Men de hadde ennå ikke forlatt fiskeriet. De hadde gått tilbake til arbeidet. De hadde båret det med seg – «vi har funnet Messias» – mens de fortsatte å kaste garn.

Sånn fungerte det nok. Det første møtet sådde noe. Men det er ikke før kalledagen ved sjøen at de virkelig forlot alt.

For det er to ulike ting.

Det ene er å være interessert i Jesus. Det andre er å forlate det du har for å følge Ham.

Andreas hadde gjort det første. Han hadde tilbrakt en dag med Ham. Han hadde fortalt broren sin om Ham. Han hadde sannsynligvis tenkt mye på Ham i månedene etterpå.

Men han hadde ikke forlatt båten.

Det er hva som skjer den dagen Jesus går langs sjøen.

«Straks lot de garnene ligge.»

Det handler ikke bare om en samtale. Det handler om å gi opp livet ditt.

«Da han gikk videre derfra, så han to andre brødre, Jakob, sønn av Sebedeus, og hans bror Johannes, i båten sammen med faren Sebedeus, mens de bøtte garnene sine. Og han kalte på dem.»

To andre brødre.

Sebedeus' sønner. Jakob og Johannes. Den ene skulle bli kjent som «den disippelen Jesus elsket». Den andre skulle bli den første av de tolv som ble drept for sin tro.

De var også fiskere. De var sannsynligvis partnere med Simon og Andreas – Lukas vil fortelle oss senere at de var «Simons fiskekamerater».

De drev en fiskeforretning sammen. De hadde båter, garn, ansatte kanskje. Det var en familievirk-somhet.

Og Jesus kalte dem.

«Straks forlot de båten og sin far og fulgte ham.»

Faren stod igjen i båten.

Sebedeus var fortsatt der. Sønnene hans steg ut og gikk. Han stod tilbake med garn og en plutselig tom plass ved siden av seg.

Vi vet ikke hva Sebedeus tenkte. Lukas forteller oss at familien hadde leiekarer – det var ikke som om alt arbeidet falt ned på Sebedeus alene. Men det er fortsatt et farvel.

Det er noe ved kallet som splitter familier på en sårere måte enn vi ofte snakker om. Jakob og Johannes gikk. De forlot ikke bare båten. De forlot også sin far.

Senere skal Salome, mor til Jakob og Johannes, også bli en av kvinnene som fulgte Jesus. Familien følger til slutt. Men i øyeblikket var det bare sønnene som gikk.

Det er en av de eldste sannhetene om Jesu kall.

Det krever noe.

Det krever at noe blir lagt igjen. Det kan være et yrke. Det kan være planer. Det kan være forventninger fra familie. Det kan være selve forholdene.

Han kaller ut av et liv inn i et annet.

Vi har lett for å lese disse historiene som om Peter, Andreas, Jakob og Johannes var spesielt åndelige fra første stund. Som om det var åpenbart for dem at de skulle gå.

Men det var det ikke.

De var fiskere. De var sannsynligvis ikke utdannede. De var ikke skriftlærde. De var helt vanlige mennesker som hadde levd helt vanlige liv ved sjøen.

Det Jesus kalte var ikke det ekstraordinære. Det var det vanlige.

Han ser på folk på en helt annen måte enn vi gjør. Han ser noe i en fisker som vi ville aldri ha sett. Han ser noe i en toller som vi ville aldri ha sett. Han ser noe i en samaritansk kvinne som vi ville aldri ha sett.

Lukas forteller den samme historien om kallet med flere detaljer.

«En gang da folkemengden trengte seg innpå ham for å høre Guds ord, sto han ved Gennesaretsjøen.»

Folkemengden var stor. Hver dag ble Jesu publikum større. Lukas tegner det opp som om Han nesten ble presset ut i vannet.

«Han så to båter som lå ved stranden. Fiskerne hadde gått ut av dem og holdt på å skylle garnene.»

Fiskerne hadde vært ute hele natten. Det er sånn fiske er. Du er ute mens fisken er aktiv. Du kommer inn på morgenen og rengjør garnene.

De var ferdige med en lang natt. De var trette. De hadde lite å vise for det.

«Han gikk om bord i en av båtene, den som tilhørte Simon, og ba ham legge litt ut fra land. Så satte han seg og underviste folkemengden fra båten.»

Han gjorde båten til en talerstol.

Det er noe morsomt med det. Simon hadde nettopp ankommet land. Han ville gå hjem. Han ville sove. Og så ber denne rabbi om å bruke båten hans som en stol mens Han taler.

Simon kunne ha sagt nei. Han kunne ha sagt: «jeg er sliten, finn en annen båt.» Men han gjorde det ikke. Han la litt ut fra land. Han satte seg ned. Han hørte på.

Det er allerede møtet. Det er allerede begynnelsen. Simon hadde sagt ja til å låne bort båten sin. Jesus skulle snart be om mer.

«Da han var ferdig med å tale, sa han til Simon: ‘Legg ut på dypet og kast garnene til fangst.’»

Det var en provoserende setning.

Simon var fisker. Han kjente sjøen. Han visste at fiske om dagen ikke fungerte i Galileasjøen. Det var nattefiske. Når sola sto høyt og lyste ned i vannet, gjemte fisken seg dypt.

Han hadde nettopp brukt en hel natt på å prøve. Han hadde fått ingenting.

Og denne rabbi – som aldri hadde kastet et garn i sitt liv – ber ham legge ut og prøve igjen.

«Simon svarte: ‘Mester, vi har strevd hele natten uten å få noe. Men på ditt ord vil jeg fire ned garnene.’»

Det er hans innvending.

«Mester» – Han kaller Ham Mester nå. Det er respekt. Det er ikke avvisning.

«Vi har strevd hele natten uten å få noe.»

Det er hans virkelighet. Han forsikrer Jesus om det. Han vil at Jesus skal vite hvor sannsynlig dette er.

«Men på ditt ord vil jeg fire ned garnene.»

Det er overgangen.

«Men.»

Han ville ikke gjort dette for noen andre. Han ville ikke prøvd det selv. Men fordi Jesus sier det – fordi Han sier det – så vil han gjøre det.

Det er begynnelsen av tilliten.

«Da de gjorde det, fanget de en så stor mengde fisk at garnene holdt på å revne. De ga tegn til partnerne i den andre båten at de skulle komme og hjelpe dem. De kom, og de fylte begge båtene så fulle at de holdt på å synke.»

Mer fisk enn de kunne håndtere.

To båter, begge så fulle at de var i ferd med å synke.

Det er nesten komisk. De er fiskere. Dette skulle være det perfekte. Dette skulle være drømmedagen. Og det er for mye.

Det er hvordan Gud ofte gir. Mer enn det praktiske. Mer enn vi kan klare. Han gir over kanten av båten.

«Da Simon Peter så dette, falt han på kne foran Jesus og sa: ‘Gå bort fra meg, Herre, for jeg er en syndig mann.’»

Det er en uventet reaksjon.

Han skulle vært i ekstase. Han skulle ha takket Jesus, kanskje danset på dekk. Han hadde nettopp opplevd den største fangsten i sin karriere.

I stedet falt han på kne. «Gå bort fra meg.»

«For jeg er en syndig mann.»

Det er hva som skjer i et virkelig møte med Gud.

Jesaja, da han så Herren i et syn i tempelet, ropte: «Ve meg, det er ute med meg!»

Job, da han hadde hørt Gud tale ut av stormen, sa: «Jeg legger hånden på munnen.»

Peter sier det samme. «Jeg er en syndig mann.»

Han har akkurat sett en fiskefangst som ikke kan forklares. Og han forstår, med en gang, at den som står ovenfor ham er noe annet enn en hvilken som helst rabbi.

Han ber Ham gå bort. Ikke fordi han ikke vil Ham. Men fordi han er overveldet av sin egen uverdighet.

«Jesus sa til Simon: ‘Frykt ikke! Fra nå av skal du fange mennesker.’»

«Frykt ikke.»

Vi har hørt det før. Det er hvordan engler hilser i denne fortellingen. Det er hvordan Jesus svarer redde mennesker.

«Frykt ikke.»

Det er noe Jesus aldri sier til de selvsikre. Det er noe Han sier til de som har sett seg selv og er overveldet.

«Fra nå av skal du fange mennesker.»

Det er kallet. Ikke for det Peter har gjort godt nok til. Ikke fordi han er kvalifisert. Men det er Jesus som vil gjøre det.

«Skal du fange mennesker.»

Fangsten av fisk var bare en illustrasjon. Den var bilde på det som skulle komme. Det er ikke fisk Peter skal fange. Det er mennesker.

«De dro båtene opp på land, forlot alt og fulgte ham.»

Forlot alt.

Det er den setningen som rommer alt.

Båtene. Garnene. Fisken – som de nettopp hadde fanget, mer enn de noen gang hadde sett. Forretningen. Den helt vanlige hverdagen.

De forlot alt.

Det er noe vi må stoppe ved.

Det fantes andre mennesker som så Jesus den dagen. Folkemengden langs stranden hørte Hans tale fra båten. De så også fiskefangsten – sannsynligvis hørte de ropet, så hjelpebåten komme.

De gikk hjem etter en interessant dag. Bare fire av dem forlot alt.

Hvorfor?

Det er den samme grunnen som hos Sakkeus. Som hos kvinnen ved brønnen. Som hos Nikodemus.

Det var møtet.

Folkemengden hadde sett et tegn. Fiskerne hadde møtt Ham.

«Følg meg.»

Det er kanskje den dypeste invitasjon Jesus gir.

Den er ikke «forstå meg». Den er ikke «tilbe meg». Den er ikke «studer meg».

«Følg meg.»

Det er en personlig invitasjon til å gå sammen med Ham.

Det handler om bevegelse. Du går der Han går. Du gjør det Han gjør. Du lærer av Hans tilstedeværelse, ikke bare Hans ord.

Og det er det Han kaller oss til fortsatt.

Vi har lett for å redusere kristendommen til en tro – som om det handler om hva du holder for å være sant. Vi har lett for å redusere det til en moral – som om det handler om hva du gjør riktig.

Men Jesu kall var aldri det.

«Følg meg.»

Det var en invitasjon til å gå.

Til å forlate. Til å bli med.

Det betyr ikke at vi alle må slutte i jobben vår. De fleste av Jesu disipler gikk faktisk ikke heltid med Ham. Sakkeus, så vidt vi vet, fortsatte i Jeriko. Den samaritanske kvinnen ble i Sykar.

Men det betyr at noe i prioriteringen forandres. Han blir ikke en av flere. Han blir Den.

For Peter, Andreas, Jakob og Johannes betydde det å gå fysisk med Ham. For andre betydde det noe annet. Men for alle betydde det at det de hadde holdt fast i, måtte slippes.

«Han kalte på dem.»

Det er hvordan Matteus avslutter scenen.

Det er hele scenen. Han kalte. De kom.

Det er sånn det fungerer fortsatt. Han kaller. Han kaller om og om igjen. Han kaller folk i båter, på arbeid, i hus, midt på dagen, om natten, ved brønner, oppe i trær.

Han kaller. Vårt arbeid er å høre.

Og når vi hører, er det neste arbeidet enkelt.

Følg.

Du vet ikke nøyaktig hvor det fører. Peter visste ikke. Han endte i Roma, døde med hodet ned. Johannes endte på Patmos, gammel og alene. Jakob endte med et sverd – den første av de tolv som ble drept.

De hadde ikke fått det livet de hadde planlagt. De fikk noe annet.

De fikk å være med Ham. De fikk å se det Han gjorde. De fikk å lære av Hans måte å være på.

Det var nok.

Det er én ting til vi må stoppe ved.

Jesus kalte dem ikke for at de skulle bli store. Han kalte dem for at Han skulle gjøre noe i dem.

«Jeg vil gjøre dere til menneskefiskere.»

«Jeg vil.» Det er Han som skal gjøre det. De hadde ikke evnen til å bli menneskefiskere. De var fiskere av fisk. De hadde ingen åndelig utdannelse. De hadde ingen oratorisk talent. De var ikke kjent for sin lærdom.

Men Han skulle gjøre dem til det.

Vi som er kalt – på de mange ulike måtene det kallet kommer – må holde det imot oss.

Det er ikke vår jobb å være kvalifiserte. Det er Hans jobb å gjøre oss til det vi blir.

Vi sier ja. Vi følger. Det andre er Hans verk.

«Følg meg, så vil jeg gjøre dere.»

Det er kanskje den mest trøstende setning Jesus sa til disiplene Sine.

Han krever ikke at de skal være det de ennå ikke er. Han krever bare at de skal gå.

Vi forlater scenen her.

Fire mann står på stranden ved Galileasjøen. Båtene deres er trukket opp. Garnene henger fra årer. Fisken er der – kanskje gitt videre, kanskje den ble deres siste fangst.

De har lagt alt fra seg. De følger en mann.

De vet ikke ennå hva som venter. De vil snart se demoner drives ut. De vil se de blinde få synet. De vil se Lasarus oppstå. De vil se Ham gå på vannet. De vil se Ham forklares på et fjell.

De vil også se Ham gripes i en hage og spikes på et tre. De vil flykte da. De vil tvile.

Men de kommer tilbake. Hver eneste av de fire – Peter, Andreas, Jakob, Johannes – kom tilbake. De forlot ikke det de hadde funnet på stranden den dagen.

Det er hva møtet med Jesus gjør.

Det binder. Selv om du flykter, kommer du tilbake. Selv om du tviler, går du dit Han er. Selv om du fornekter, blir du dratt tilbake til strandkanten.

Det er hva «følg meg» betyr.

Det er ikke en engangsbestemmelse. Det er en livslang bevegelse.

Han fortsetter å si det. «Følg meg.»

Vi fortsetter å høre. Av og til snubler vi. Av og til går vi feil retning. Men kallet er det samme.

«Følg meg.»

Det er nok.

Den kanaaneiske kvinnens tro – Hun som ikke ga opp

Han hadde dratt nordover.

«Jesus dro bort derfra og trakk seg tilbake til områdene ved Tyros og Sidon.»

Tyros og Sidon var hedningebyer. De lå utenfor Israels grenser, i det vi i dag kaller Libanon. Det var fönikisk område. Det hadde vært det i tusen år. De hadde sine egne guder. Sin egen kultur. Sitt eget folk.

Det er kanskje en av de få gangene Jesus krysser den geografiske grensen utenfor Israel.

Hvorfor?

Matteus sier ikke det med rene ord. Men det er åpent. Han hadde nettopp hatt en konfrontasjon med fariseerne om hva som gjør et menneske urent. Han hadde sagt: det er ikke det som går inn i munnen, men det som kommer ut. Det er ikke hva du spiser, men hva som ligger i hjertet.

Det er kanskje grunnlaget for hva som nå skjer. Han har nettopp forkastet hele tradisjonen om hva som gjør et menneske «utenfor». Og umiddelbart etter krysser Han grensen ut av Israel.

Hadde Han kommet for å vise hva Han mente?

«Da kom en kanaaneisk kvinne fra den egnen og ropte: ‘Forbarm deg over meg, Herre, du Davids sønn! Datteren min er hardt plaget av en ond ånd.’»

En kanaaneisk kvinne.

Det er hvordan Matteus introduserer henne. Markus, som forteller samme historie, kaller henne «syrofönikisk». Matteus bruker det eldre, bibelske ordet: kanaaneisk.

Det er ladet med betydning.

Kana’an var landet Gud lovet Abraham. Da Israel kom ut av Egypt, var det kanaaneerne de skulle drive ut. Det var de gamle fiendene. De som hadde dyrket Baal og Asjera. De som ofret barn til avgudene.

Å kalle henne «kanaaneisk» er å plassere henne på den motsatte siden av historien.

Og likevel: hun roper.

«Forbarm deg over meg, Herre, du Davids sønn!»

«Davids sønn.» Det er en messiansk tittel. Det er en hellig jødisk tittel. Hvordan vet hun den? Hun er en kanaaneisk kvinne. Hun har ingenting med Israels håp å gjøre.

Men hun har hørt noe. Et eller annet har nådd dit opp – kanskje rykter om hva som har skjedd ved Galileasjøen. Hun vet hvem Han er. Hun bruker tittelen.

Og hun roper.

«Datteren min er hardt plaget av en ond ånd.»

Hun har ikke kommet for seg selv.

Det er det første sløret som forteller alt. Hun har en datter. Hun er plaget. Mor har ikke noe annet å gjøre enn å komme.

Mødres bønn for syke barn er kanskje den eldste bønningen som finnes. Det er den bønningen som ber uten å vurdere om man er verdig. Som ikke spør om man er den rette typen menneske.

Hun har bare ett spørsmål: kan du hjelpe?

«Men han svarte henne ikke et ord.»

Dette er den setningen som overrasker oss.

Vi har lest så mange historier hvor Jesus svarer med varme, med medfølelse, med umiddelbar handling. Vi er vant til at Han stopper opp, at Han ser den enkelte, at Han ikke avviser noen.

Og her: ingenting.

«Han svarte henne ikke et ord.»

Det er som om hele bønningen er ignorert. Som om Han bare går videre. Som om hun ikke er der.

Vi må stoppe her.

Det er en av de vanskeligste øyeblikkene i alle evangeliene. Mange har strevd med det. Hvorfor er Jesus stille?

Det er flere mulige forklaringer. Han testet henne, sier noen. Han fulgte tradisjonen om at jøder ikke skulle snakke med kanaaneere først, sier andre. Han ville vise disiplene noe, sier atter andre.

Men ingen av forklaringene passer helt. Vi får bare én detalj: Han svarte ikke et ord.

Det vi får, er hennes reaksjon på stillheten.

«Disiplene kom da og ba ham: 'Send henne fra deg, for hun roper etter oss.'»

Disiplene var lei.

Hun hadde sannsynligvis ropt en stund. Hun hadde sannsynligvis fulgt etter dem mens de gikk. Hver bønn ble gjentatt. Hver gang ble den tydeligere.

«Send henne fra deg.»

Det er hva disiplene ber om. Send henne vekk. Hun skal ikke være her. Vi er ikke i Israel for å hjelpe slike som henne.

Det er som om de hadde glemt alt det Jesus hadde gjort allerede.

De hadde sett Ham snakke med en samaritansk kvinne. De hadde sett Ham gå inn til Sakkeus. De hadde sett Ham helbrede høvedsmannens tjener – en romersk offiser, en hedning – og rose ham for sin store tro.

Hadde de glemt det? Eller var det forskjellig her – fordi det var en kvinne, fordi det var et fortvilet rop, fordi det forstyrret dem?

Vi vet ikke. Men det er en advarsel. Det er lett å glemme. Det er lett å falle tilbake i de gamle mønstrene. Selv etter at man har sett mye, kan man ennå si: send henne vekk.

«Han svarte: ‘Jeg er ikke sendt til andre enn de fortapte sauene i Israels hus.’»

Denne setningen er sjokkerende.

«Jeg er ikke sendt til andre enn de fortapte sauene i Israels hus.»

Han avviser henne. Eksplicit. Han sier at Hans oppdrag er begrenset til Israel.

Det er teologisk sant. Han hadde også sagt det til de tolv da Han sendte dem ut: «Gå ikke på veiene til hedningene, og gå ikke inn i samaritanernes byer. Gå heller til de bortkomne sauene av Israels hus.»

Frelsen kommer fra jødene. Det er hva Han hadde sagt til den samaritanske kvinnen. Det er hva Paulus senere skal si: evangeliet er for jøden først, så for grekeren.

Men her sier Han det – og den som skal høre det, er en kanaaneisk mor som ber for sin demonbesatte datter.

Det er en av Bibelens mest provoserende øyeblikk.

Hvorfor sier Han det? Hvorfor på den måten? Hvorfor med en gråtende mor stående foran Ham?

Vi vet ikke. Han forklarer det ikke. Men det er det Han sier.

Og det vi får å se, er hennes svar.

«Men hun kom og kastet seg ned for ham og sa: ‘Herre, hjelp meg!’»

Hun kastet seg ned.

Hun trakk seg ikke vekk. Hun bare kom nærmere. Hun la seg på bakken foran Ham. Hun forenklet bønnen til det mest grunnleggende.

«Herre, hjelp meg!»

Tre ord.

Det er sannsynligvis den enkleste bønningen i Bibelen. Det er sannsynligvis den bønningen vi har alle bedt på et eller annet tidspunkt.

«Herre, hjelp meg.»

«Han svarte: ‘Det er ikke rett å ta barnas brød og kaste det til de små hundene.’»

Det blir verre.

Han kaller henne en hund.

Vi må stoppe ved det fordi det er så uventet fra Jesu munn. Han som hadde sagt at Han ikke kom for å dømme. Han som hadde tatt imot tollere og syndere. Han som hadde behandlet alle med en respekt det jødiske samfunnet ikke alltid viste.

Og her: «det er ikke rett å ta barnas brød og kaste det til de små hundene.»

Det greske ordet Han bruker er ikke det mest ondsinnede. Han sier ikke «hunder» i sin verste form. Han bruker en diminutiv – «små hunder», «hundevalper». Det er en sterk metafor, men ikke det mest fornedrende man kunne ha sagt.

Likevel: Han bruker bildet. Han som er Israels Messias, sier til en kanaaneisk kvinne at hun er av hundefamilien, ikke av barnefamilien.

Hvorfor?

Det er det vi må sitte med. Vi vil ikke ha et glatt svar. Vi må ta inn at Jesus sa dette.

Noen leser det som en test. Noen leser det som at Jesus brukte hennes egne kulturelle stereotypier og snudde dem mot henne for å vise at hun var større enn dem.

Men vi vet ikke sikkert. Vi vet bare hva hun svarte.

«‘Det er sant, Herre’, sa hun, ‘men også de små hundene spiser av smulene som faller fra bordet til herrene sine.’»

Hun gir Ham rett.

«Det er sant.»

Hun argumenterer ikke. Hun fornærmer ikke. Hun aksepterer bildet Han har laget – hun er en av de små hundene.

Men hun bruker det.

«Men også de små hundene spiser av smulene som faller fra bordet til herrene sine.»

Hun går rett inn i metaforen og finner plass i den.

Hvis hun er en hund, så er hun fortsatt under bordet. Og hunder under bordet får smuler. Det er nok.

Det er, etter min mening, den mest briljante, og den mest ydmyke, respons i hele evangeliet.

Hun krever ikke å være Hans likeverd. Hun krever ikke å være Hans utvalgte. Hun ber ikke om å være i Israels hus.

Hun ber bare om en smule.

«Det er nok å bare være under ditt bord. Bare gi meg en smule.»

Det er en holdning vi sjelden ser.

De fleste av oss, hvis vi hadde blitt møtt med Jesu opprinnelige stillhet og deretter avvist, ville ha gått vekk. Sint, kanskje. Eller såret. Eller bittert.

Men hun aksepterer ydmykelsen og holder fast.

Hennes datter er fortsatt syk. Hennes datter er fortsatt det viktige. Stoltheten kan vente. Statusen kan vente. Bare hjelp barnet hennes.

«Da svarte Jesus henne: 'Kvinne, din tro er stor! Det skal skje som du vil.'»

Hun fikk det hun ba om.

Mer enn det. Hun fikk en av de største komplimenter i hele evangeliene.

«Din tro er stor.»

Det er hva Jesus sa også om høvedsmannen i Kapernaum – «hos ingen i Israel har jeg funnet så stor tro». Og høvedsmannen var også en hedning. En romer.

Det er bemerkelsesverdig. To av de mest besvarte komplimentene om tro går til hedninger. To av de mennesker som verken var jøder eller en del av Israels løfte.

Det forteller noe om hva tro er.

Tro er ikke å ha rett teologi. Tro er ikke å være født inn i rett tradisjon. Tro er ikke å være den «rette» typen menneske.

Tro er å komme tilbake.

Tro er å si: jeg trenger deg. Jeg gir ikke opp. Jeg holder fast.

Den kanaaneiske kvinnen viste det. Høvedsmannen viste det også, på sin egen måte.

Hans tro var en annen slags. Han kom til Jesus med ord som overrasket Jesus selv.

«Herre, jeg er ikke verdig til at du kommer inn under mitt tak. Men si bare et ord, så vil tjeneren min bli helbredet.»

«Si bare et ord.»

Han trodde at Jesus hadde makt over avstanden. At Han ikke trengte å være fysisk til stede for at noe skulle skje. At Hans ord var nok.

«For også jeg er en mann under myndighet og har soldater under meg.»

Høvedsmannen forklarte sin tro gjennom det han kjente.

Han var en romersk offiser. Han forstod hierarki. Han forstod kommando. Han sa: «Sier jeg til én: gå – så går han. Og til en annen: kom – så kommer han.»

Han antok at Jesus hadde samme slags makt. At den åndelige verden var ordnet som det romerske militære. At ondhet, sykdom, lidelse, var soldater under en konges befaling. Og at Jesus var kongen.

«Si bare et ord.»

«Da Jesus hørte dette, undret han seg og sa til dem som fulgte ham: ‘Sannelig, jeg sier dere: Hos ingen i Israel har jeg funnet så stor tro.’»

Jesus undret seg.

Det er en merkelig detalj. Jesus, Guds Sønn, undret seg.

Han forventet ikke dette. Han forventet ikke at en hedning, en romersk offiser, ville forstå dypere enn de jødene Han hadde tilbrakt Sine dager med.

Men der stod en mann fra hedningenes side, og han forstod.

«Jeg sier dere: Mange skal komme fra øst og vest og sitte til bords med Abraham, Isak og Jakob i himmelriket. Men rikets barn skal kastes ut i mørket utenfor.»

Det er den fyrkelig hard setning.

«Rikets barn» er jødene. De som er innenfor pakten. De som er av Abraham.

Og noen av dem, sier Jesus, vil bli kastet ut. Mens fra hele verden – fra øst og vest, fra steder Han ennå ikke har vært – vil mennesker komme og sitte til bords med erkefedrene.

Pakten er ikke garantert ved blod. Den er garantert ved tro.

Det er kanskje det vi må ta med oss fra disse to historiene – den kanaaneiske kvinnen og høvedsmannen.

De er motpoler. En romersk offiser med makt – inne i Israel. En kanaaneisk mor med en syk datter – utenfor Israels grenser. Mann og kvinne. Sterk og svak. Og likevel er det disse to Jesus framhever som de med størst tro. Ikke noen jøde. Ikke noen disippel. Disse to.

Begge bøyer seg under en rangordning. Høvedsmannen forstod hvordan hierarkier fungerer – han var selv under myndighet, og soldatene hans gikk når han sa «gå». Kvinnen godtok å være en liten hund under bordet. Hun gjorde ikke opprør mot plassen. Hun tok den.

Jesus visste hvordan hun ville ta det. Han var ikke hardere mot henne enn høvedsmannen var mot soldaten han sa «gå» til. Han talte til henne på det språket hennes tro forstod – og hun svarte.

Det er aldri din identitet som åpner himmelens dør. Det er din tillit.

Du kan være den «rette typen» – en jøde i den tiden, kanskje en kristen i vår tid – og likevel mangle den. Du kan være «feil type» – en kanaaneer, en samaritaner, en utlending – og ha det som virkelig avgjør.

Tilbake til kvinnen.

«Det skal skje som du vil.»

«Det skal skje som du vil.»

Han gjør det. Han gir henne det. Hun ba om en smule. Han gir henne brød.

«Og datteren hennes ble helbredet fra samme stund.»

I samme stund.

Hun var ikke der. Datteren lå sannsynligvis hjemme – langt vekk, i et hus i et fønikisk område. Moren stod ved Jesu føtter.

Men i samme stund som Jesus sa det, ble datteren helbredet.

Samme stund.

Det er den samme måten Han helbredet høvedsmannens tjener. På avstand. Med et ord. Akkurat i det øyeblikket.

Det forteller oss noe om Hans makt.

Han trenger ikke å være fysisk til stede. Han trenger ikke å berøre. Han trenger ikke å se den syke. Hans ord er nok.

Det er trøst for oss som ber for noen langt unna. For barn som er på den andre siden av landet. For foreldre som er borte. For venner som lider på avstand.

Han er ikke begrenset av geografi. Han hører bønner. Han svarer der hvor det er behov.

Vi forlater den kanaaneiske kvinnen her.

Hun er fortsatt navnløs. Matteus gir oss aldri navnet hennes. Vi vet ikke hva som skjedde med datteren resten av livet. Vi vet ikke om mor og datter ble en del av den voksende kristne bevegelsen.

Vi vet bare at i samme stund som Jesus talte, ble datteren helbredet.

Hun kom uten å vite om Han ville hjelpe. Hun møtte stillhet. Hun møtte avvisning. Hun møtte en metafor som skulle ha såret henne.

Og hun ble.

Hun ble. Hun knelte. Hun ble. Hun bøyd seg ned i bildet og fant plass i det.

Det er en av de viktigste lærdommer fra dette kapittelet.

Tro er ikke alltid en mild ting. Det er noen ganger en kamp.

Den kvinnen kjempet. Hun argumenterte. Hun ble. Hun ga ikke opp.

Og det Jesus kaller «stor tro» er ikke et stille, fromt blikk. Det er ikke å nikke høflig. Det er ikke å si de rette ordene.

Det er å bli.

Det er det Jakob gjorde med engelen ved Jabbok. «Jeg slipper deg ikke før du velsigner meg.»

Det er det Abraham gjorde da han forhandlet med Gud om Sodoma. «Hva om det er femti? Hva om det er førti? Hva om det er tretti?»

Det er det Moses gjorde da han ba for Israel etter gullkalven. «Hvis Du ikke selv går med, så send oss ikke videre herfra.»

Bli. Hold fast. Ikke gi opp.

Det er det stor tro ser ut som.

Det er en av evangeliets dypeste hemmeligheter.

Han elsker når vi blir.

Det er ikke at Han trenger overtalelse. Det er ikke at Han er motvillig. Det er at det er noe i blivelsen som forandrer oss. Bønnen som ikke gir opp, er bønnen som vokser. Det er bønnen som forvandler den som ber.

Det er kanskje hvorfor Han av og til er stille. Det er kanskje hvorfor det av og til virker som om Han avviser. Han venter på at vi skal bli.

Han venter på at vår bønn skal modne.

Den kanaaneiske kvinnen er en av de største lærerne i Bibelen.

Hun lærer oss å bli.

Hun lærer oss å ydmyke oss og likevel holde fast. Hun lærer oss å akseptere det bildet av oss selv som er minst flatterende – «en av de små hundene» – og finne plass under bordet.

Hun lærer oss at troen ikke er en mild ting. Den er sterk. Den er stridig. Den er den moren som ikke kan gå hjem uten et svar for sitt barn.

Hun roper fortsatt.

Et eller annet sted i verden, akkurat nå, er det noen som roper akkurat den bønningen. «Forbarm deg over meg, Herre. Hjelp meg.»

Det er kanskje deg. Det er kanskje noen du elsker.

Be likevel. Bli likevel. Knel likevel. Aksepter smulene hvis det er det du får.

Den smulen kan være alt du trenger.

Eller, mer sannsynlig, vil Han si til deg det Han sa til henne:

«Din tro er stor. Det skal skje som du vil.»

Den fortapte sønn – Faren som løp i møte

«En mann hadde to sønner.»

Det er hvordan Jesus åpner.

En mann. To sønner. Ingen navn. Ingen sted. Ingen bakgrunn. Bare det grunnleggende.

Det er verdt å huske bakgrunnen.

Lukas forteller oss at fariseerne og de skriftlærde hadde murret over Jesus. «Denne mannen tar imot syndere og spiser med dem,» sa de.

Tre lignelser fortelles som svar. Den tapte sau. Den tapte mynten. Den tapte sønnen.

Tre lignelser om noe som var tapt og som blir funnet igjen. Tre lignelser om gleden i å finne det tapte.

Den tredje – om sønnen – er den lengste. Den er kanskje også den dypeste. Og den er hovedsvaret på fariseernes spørsmål.

«Den yngste av dem sa til faren: ‘Far, gi meg den delen av formuen som tilkommer meg.’»

Det er rystende.

I den jødiske kulturen var dette uhørt. Du fikk arv fra din far når din far døde. Det å be om den mens han ennå levde, var praktisk talt å ønske ham død.

Sønnen sier indirekte: «Jeg er ferdig med deg. Du er likegyldig for meg som menneske. Det jeg vil ha, er det jeg får etter at du er borte. Gi meg det nå.»

Det er en av de hardeste setningene man kunne sagt til en far.

«Så delte han eiendommen mellom dem.»

Faren gjør det.

Det er kanskje den mest uventede detaljen. Han kunne ha sagt nei. Han kunne ha grått, raset, sendt sønnen vekk uten en mynt. Han hadde all rett til det.

I stedet ga han.

Det er den første tegningen av denne farens karakter.

Han elsker uten å presse. Han gir uten å holde tilbake. Han lar sønnen ta det han ikke har fortjent.

Han ga sønnen det han ba om. Selv om han visste hva som ville skje.

«Noen få dager senere samlet den yngste sønnen alt sitt og dro til et land langt borte. Der sløste han bort formuen sin i et utsvevende liv.»

Han forsvant.

Han pakket sammen alt – betydde sannsynligvis at faren måtte selge åkre eller buskap raskt, kanskje under markedspris – og dro.

«Til et land langt borte.»

Det er beskrivende. Han ville være langt fra det livet han hadde kommet fra. Han ville være langt fra fars blick. Han ville være et sted hvor han kunne være den han egentlig var.

«Et utsvevende liv.»

Lukas skriver det stille. Den eldste broren skal være mer eksplisitt senere, når han forteller faren at broren har kastet bort pengene på skjøger.

Det var ikke en plutselig moralsk svikt. Det var det han hadde planlagt. Han hadde drømt om dette livet. Han hadde båret bildet av det i seg i mange år. Faren stod i veien for at han kunne leve det.

Nå var faren ute av bildet. Han kunne være fri.

«Da han hadde brukt opp alt, kom det en alvorlig hungersnød over det landet, og han begynte å lide nød.»

Det måtte komme.

Pengene tok slutt. Det er kanskje det første som måtte skje. Og samtidig kom det hungersnød.

Han hadde ingen reserver. Han hadde ingen venner – det viser seg snart. Han hadde ingenting å selge. Han var helt alene i et fremmed land med ingen ting.

«Han gikk da og søkte tjeneste hos en av borgerne i landet, og mannen sendte ham ut på markene sine for å gjete griser.»

Det er det laveste han kunne synke.

Griser var urene dyr for en jøde. Loven forbød jøder å spise dem. Å holde dem var en torn for enhver from israelitt.

Å gjete griser var det yrket Jesus valgte for å vise at sønnen hadde sunket helt til bunns. Han var nå skitnere enn skitten. Han var rituelt så uren som han kunne være.

Og han var sannsynligvis ikke betalt godt heller. Han var sulten.

«Han lengtet etter å fylle magen med belgfrukten som grisene åt, men ingen ga ham noe.»

Han ville ha grisens mat.

Han misunte grisene. Tenk på det. Han var blitt så fattig at han misunte griser for det de fikk å spise.

«Ingen ga ham noe.»

Det er den korte, kalde linjen. Ingen brydde seg.

I sin tids språk var det ikke at folk var spesielt onde. Det var bare at han ikke var noen. Han var en utlending i hungersnød. Han hadde ingen status, ingen slekt, ingen krets. Han var usynlig.

«Da kom han til seg selv.»

Det er en av de viktigste setningene i hele lignelsen.

«Han kom til seg selv.»

På gresk: «kom inn i seg selv». Som om han hadde vært ute av seg selv hele tiden. Som om han hadde glemt hvem han var.

Det er presis. Det er hva synd ofte gjør. Du glemmer hvem du er. Du lever på en måte som ikke stemmer med deg selv. Du gjør valg som ikke ville passet deg selv, hvis du hadde sett deg selv klart.

Og en dag kommer du tilbake til deg selv. Du ser på det livet du har levd, og du tenker: hvordan kom jeg hit?

«Hvor mange av min fars leiearbeidere har mat i overflod, mens jeg går her og sulter i hjel!»

Det er den første bevegelsen mot hjem.

Han husker faren. Han husker huset. Han husker at selv leiearbeiderne der hadde det bedre enn han nå hadde det.

«Jeg vil bryte opp og gå til min far og si til ham: Far, jeg har syndet mot himmelen og mot deg. Jeg er ikke lenger verdig til å kalles din sønn. La meg få være som en av leiearbeiderne dine.»

Han øver på det han skal si.

Han kjenner sin egen sak. Han er ikke verdig. Han har syndet både mot Gud og mot faren. Han kan ikke komme tilbake som sønn. Han håper bare på å få jobbe der – som leiearbeider, ikke som arvtaker, ikke som familie. Bare som arbeidskraft.

Det er det beste han kan håpe på. Det er det realistiske.

Mange har spurt om dette virkelig var omvendelse, eller om det bare var sult.

Det er kanskje begge. Han var sulten. Han ville hjem. Han hadde innsett sin synd.

Det viktige er at han bevegde seg. Han stod opp.

«Så brøt han opp og gikk til sin far.»

Det er begynnelsen av møtet.

«Mens han ennå var langt borte, fikk faren øye på ham.»

Det er den setningen.

«Mens han ennå var langt borte.»

Faren stod og så. Han hadde sannsynligvis stått der mange dager. Mange måneder. Det er en mann som leter konstant i horisonten. Han forventer ikke å se sønnen sin tilbake. Han har ingen god grunn til å tro at han kommer tilbake. Men likevel ser han.

Hver morgen, kanskje. Hver kveld. Han venter.

Det er bildet av Gud som Jesus gir oss. Gud som står og venter. Som ser i horisonten. Som ikke har gitt opp.

«Og ble grepet av medlidenhet. Han løp ham i møte, kastet seg om halsen hans og kysset ham.»

Han løp.

Faren løp.

I den jødiske kulturen løp ikke en eldre mann. Det var verdighet i å gå sakte. Eldre menn hevet ikke kappen sin og løp. Det var noe en gjorde i nødsfall, eller når man var ung og fri.

Men faren løp.

For å gjøre det, måtte han ha samlet opp kappen sin – løftet den opp over knærne, vist det bare beinet. Det var skammelig i den tiden. Det var noe et barn gjorde. Ikke en respektabel mann.

Han brydde seg ikke.

Han løp.

Det er et bilde som kan rive sjelen ut av oss.

Gud som løper. Gud som ikke kan vente til sønnen kommer hele veien hjem. Gud som ikke bryr seg om hvordan det ser ut.

Han bare løper.

«Kastet seg om halsen hans og kysset ham.»

Sønnen er fortsatt skitten. Han har vært ute hos griser. Han stinker. Han har lus. Hans klær er filler. Hans føtter er nakne og såret.

Og faren omfavner ham. Klemmer ham. Kysser ham.

Han bryr seg ikke om hvordan det skal se ut. Han bryr seg ikke om luktene. Han bryr seg om at sønnen er kommet tilbake.

«Sønnen sa til ham: ‘Far, jeg har syndet mot himmelen og mot deg. Jeg er ikke lenger verdig til å kalles din sønn.’»

Han prøver å si bekjennelsen.

Det er den han hadde øvd på. Det er den han hadde båret med seg på veien hjem.

Men han kommer ikke til den siste delen.

Han skulle ha sagt: «La meg få være som en av leiearbeiderne dine.»

Han sier det ikke.

Faren avbryter ham. Eller, mer presist, faren overser den tredje delen av den øvde talen.

«Far, jeg har syndet mot himmelen og mot deg. Jeg er ikke lenger verdig til å kalles din sønn.» Det er det sønnen får sagt.

Og før han kan komme til «la meg være en leiearbeider», sier faren noe annet.

«Men faren sa til tjenerne sine: ‘Fort! Hent frem den fineste kappen og kle ham i den, og gi ham en ring på hånden og sko på føttene.’»

Ikke leiearbeider.

Sønn.

Faren hørte hva han hadde å si om sin uverdighet. Faren brydde seg ikke om den. Faren behandlet ham som sønn.

Tre tegn.

«Den fineste kappen.»

Det greske er «stolen ten proten» – «den fremste kledningen», den beste kappen i huset. Det var sannsynligvis farens egen.

Det betydde tilbakeføring i familien. Det var ikke en arbeidsklær. Det var festklær. Det var det man ga til ærefulle gjester.

«En ring på hånden.»

En signet-ring. Det var et tegn på familieautoritet. Den som hadde signet-ringen, kunne signe dokumenter på familiens vegne. Det var posisjon.

«Sko på føttene.»

Slaver gikk barfot. Sønner hadde sko. Det er ikke bare praktisk – det var symbol på fri status.

Tre tegn. Tre erklæringer. Du er ikke en arbeider. Du er ikke en slave. Du er en sønn.

«Hent gjøkalven og slakt den, så vi kan spise og glede oss!»

En kalv som var oppfødd særskilt.

I den tiden hadde en bondefamilie kanskje én gjøkalv – en kalv som ble matet ekstra godt for en spesiell anledning. Det var ikke noe man slaktet ofte. Det var noe som ventet på en bryllupsfest eller en stor begivenhet.

Faren bruker den. Han venter ikke på en annen anledning. Sønnen er hjemme. Det er anledningen.

«For denne sønnen min var død og er blitt levende igjen, han var tapt og er funnet.»

Faren forklarer.

Det er hvordan han ser det. Sønnen hadde vært død. Han var ikke fysisk død – han var bare borte. Men i farens hjerte var han død. Det er det hver forelder med et tapt barn vet.

Tapt og funnet. Død og levende.

Det er hvordan Faderen i himmelen ser hver synder som vender om.

«Og de begynte å feire.»

Festen begynte.

Det er glede. Det er musikk. Det er dans. Det er mat. Hele huset er forvandlet.

Og lignelsen kunne ha endt der. Det ville ha vært en fullkommen avslutning.

Men den ender ikke der.

«Den eldste sønnen var ute på marken.»

Vi har glemt ham.

I åpningsversen ble vi fortalt at det var to sønner. Men vi har hørt om bare den ene. Mens den yngre kastet bort liv og formue, har den eldste vært der hele tiden. Han har arbeidet. Han har vært lojal. Han har gjort sin plikt.

Han kommer hjem fra marken og hører musikk.

«Han kalte til seg en av tjenerguttene og spurte hva dette kunne bety.»

Han spør tjeneren. Han har ikke vært invitert til festen ennå. Han skal selvfølgelig være velkommen, men ingen har funnet ham ennå – han var ute på marken.

«Tjeneren svarte: ‘Broren din er kommet hjem, og faren din har slaktet gjøkalven fordi han har fått ham tilbake i god behold.’»

«Da ble han sint og ville ikke gå inn.»

Han blir sint.

Det er ikke uventet at han blir sint. Tenk på hva han har gjort. Han har vært den lojale sønn. Han har arbeidet hele tiden. Han har sett faren grine i månedsvis over den yngre.

Og nå – uten advarsel – kommer broren tilbake, og faren slakter gjøkalven og holder en fest.

Den eldre er sint over en åpenbar urettferdighet. Den uverdige får alt. Den verdige får ingenting.

«Ville ikke gå inn.»

Det er det ulydige han gjør. Det er den eneste gangen han bryter med faren. Han nekter å gå inn.

«Faren kom ut og ba ham innstendig.»

Faren kommer ut.

Det er igjen denne mannen som ikke kan la noe være. Den yngre kom hjem – faren løp i møte. Den eldre vil ikke komme inn – faren kommer ut.

Han er på begge sider av huset. Han elsker begge.

Han ber innstendig. Han trygger ikke. Han krever ikke. Han ber.

«Men han svarte faren: ‘Se, i alle disse årene har jeg tjent deg og aldri brutt et eneste av budene dine. Men meg har du aldri gitt så mye som et kje, så jeg kunne feire med vennene mine. Men da denne sønnen din kom, han som har sløst bort formuen din på skjøger, da slaktet du gjøkalven for ham!’»

Han raser.

Hør hva han sier. «Jeg har tjent deg.»

Han brukte ordet «tjene», ikke «vært din sønn». Han har behandlet seg selv som arbeider. Han har gjort det av plikt. Han har talt på det.

«Aldri brutt et eneste av budene dine.»

Han er stolt av sin lydighet. Han har holdt det høyt.

«Men meg har du aldri gitt så mye som et kje.»

Han har talt på det også. Han har holdt en regning. Han har målt sin kost mot sin lønn.

«Da denne sønnen din kom.»

Han kaller broren «denne sønnen din». Ikke «min bror». Han har ekskludert seg fra brorskapet.

«Han som har sløst bort formuen din på skjøger.»

Han presiserer. Han har visst eller forestilt seg hva broren har gjort. Han forteller faren det – som om faren ikke allerede vet.

Det er kanskje den dypeste avsløringen i hele lignelsen.

Den eldste sønnen har vært hjemme hele tiden, men hjemme på en fremmed måte.

Han har levd som en tjener, ikke som en sønn.

Han har sett faren som en arbeidsgiver, ikke som en far.

Han har talt sin lønn, ikke sin arv.

Han har sett brorens fall med en hemmelig misunnelse – «hvorfør får jeg ikke kjeet mens han får gjøkalven?»

Han har vært hjemme, men han har ikke vært hos faren.

«Faren sa til ham: ‘Barn, du er alltid hos meg, og alt mitt er ditt.’»

«Barn.»

Han bruker et ord som er ømt. Det er det greske «teknon» – «mitt barn». Det er fortrolig. Det er mildt.

«Du er alltid hos meg.»

Det betyr: du har vært nær meg hele tiden. Du har ikke vært borte. Du har vært her med meg.

«Og alt mitt er ditt.»

Du har ikke fattet det. Du har ikke regnet med det. Men det er sant. Alt mitt er ditt. Du behøvde aldri å be om et kje. Du kunne bare ha tatt det. Du er sønnen.

«Men vi måtte feire og glede oss, for denne broren din var død og er blitt levende, han var tapt og er funnet.»

«Denne broren din.»

Faren retter på den eldste. Han hadde sagt «denne sønnen din». Faren sier «denne broren din». Han er din bror. Han er ikke bare min sønn. Han er ditt blod.

«Vi måtte feire.»

«Måtte.» Det er den eneste plikten faren legger på den eldste sønnen. Du må feire. Når en bror er kommet hjem, må du feire.

Og så ender lignelsen.

Det er en av de mest provoserende avslutningene i hele Skriften. Vi får ikke vite om den eldste sønnen går inn. Vi får ikke vite om han blir der ute og raser. Vi får ikke vite om han tilgir eller forsoner seg.

Lignelsen ender med farens replikk.

Det er bevisst.

Jesus fortalte denne lignelsen til fariseerne og de skriftlærde. Det var de som hadde murret over at Han spiste med tollere og syndere. De var de eldste sønner. De som hadde tjent Gud i hele sitt liv. De som hadde holdt alle budene.

Og Jesus snur lignelsen på dem.

«Hva vil du gjøre?» er det egentlige spørsmålet. Vil du gå inn til festen? Eller vil du bli ute i raseri? Faren er kommet ut til deg. Faren ber innstendig. Hva er ditt svar?

Det er noe vi som leser dette må sitte med.

Den fortapte sønnen er den vi kjenner.

Den eldste sønnen er den vi ofte er.

Vi er de som har vært i kirken hele vårt liv. Vi har vært lojale. Vi har gjort det rette. Vi har holdt budene – eller i hvert fall noen av dem, eller i hvert fall mer enn de fleste.

Og vi har av og til sett på dem som har vendt om sent. Vi har sett på dem som har levd vilt og som så plutselig kommer inn i kirken og blir applaudert. Vi har følt at det er urettferdig.

Vi har vært den eldre sønnen.

Møtet med Faderen er ikke bare for den yngre.

Det er også for den eldre.

Den yngre må komme hjem fra svinene. Den eldre må komme inn fra raseriet.

Begge er kallet til samme bord.

Faren har kommet ut til begge.

Det er hva møtet er.

Han kommer ut til den som har vært borte. Han kommer ut til den som har vært hjemme. Han kommer ut til den som er skitten. Han kommer ut til den som er stolt.

Til alle.

Vi kan ikke forlate denne lignelsen uten å nevne noe annet.

Det er ikke gratis å være far i denne lignelsen.

Faren bar sønnens uverdighet. Han bar samfunnets blikk. Han bar tap av formue da sønnen gikk. Han bar smerten i ventingen. Han bar den eldste sønnens raseri.

Faderen som ber oss om å tilgi, vet hva det koster.

Peter spurte en gang Jesus: «Herre, hvor mange ganger kan min bror synde mot meg, og jeg skal tilgi ham? Opptil sju ganger?»

Han trodde nok at han var generøs. Rabbinerne lærte at man måtte tilgi tre ganger.

Jesus svarte: «Ikke sju ganger, men syttisju ganger.»

Det vil si: alle ganger. Det vil si: tilgivelse uten en grense.

Og så fortalte Han om en tjener som skyldte sin herre ti tusen talenter – en astronomisk sum, mer enn samlede skatteinntekter fra flere provinser – og som ble tilgitt.

Den tjeneren gikk ut og grep en medtjener i strupen som skyldte ham bare hundre denarer.

Tilgivelsens regnskap er knust hos den som ikke vil tilgi videre.

«Slik skal også min himmelske Far gjøre med dere, om ikke hver av dere av hjertet tilgir sin bror.»

Tilgivelse er ikke noe vi kan ha uten å gi den videre.

Det er hvorfor Han la det inn i Fader vår. «Forlat oss vår skyld, som vi forlater våre skyldnere.» Den bønningen vi ber hver dag.

Den eldste sønnen forsto ikke det.

Han hadde levd hele sitt liv under farens nåde uten å regne med den. Han hadde tatt det for gitt. Og nå, da broren skulle få det samme, var han ute av stand til å gi det videre.

Han måtte velge: ville han tilgi? Ville han se broren? Ville han gå inn?

Det er ikke om vi vil bli tilgitt. Det er om vi vil tilgi.

Det er ikke om vi vil bli sett av Faderen. Det er om vi vil se vår bror.

Møtet med Faderen er aldri bare mellom oss og Ham. Det går alltid videre. Det åpner mot dem rundt oss.

Og det er kanskje også derfor Jesus sa det Han sa om tjenere som hadde gjort alt de var pålagt.

«Slik skal også dere, når dere har gjort alt det dere er pålagt, si: ‘Vi er unyttige tjenere. Vi har bare gjort det vi var skyldige å gjøre.’»

Det er en annen advarsel mot den eldste sønnens innstilling.

Du kan ikke tjene deg til at faren skylder deg. Du kan ikke holde regnskap mot Ham. Du kan ikke si: «jeg har gjort så mye, så jeg fortjener.»

Alt det du har gjort, var det du skulle ha gjort. Det er ikke en gunst overfor Gud. Det er den naturlige respons fra en sønn.

Og når det er sagt, så slutter Faderen aldri å være far.

Det er kanskje det dypeste paradokset.

Du er ingen unyttig tjener overfor Hans hjerte. Du er en sønn. Du er et barn. «Barn, du er alltid hos meg, og alt mitt er ditt.»

Tjener i din egen tenkning. Sønn i Hans.

Det er hvordan Han ser deg.

Den fortapte sønn klatret aldri ut av seg selv på egen hånd. Han kunne ikke. Han hadde brukt for mye. Han hadde sunket for langt.

Det han trengte var å vende.

Og Faderen var allerede der. Han ventet. Han så.

«Mens han ennå var langt borte, fikk faren øye på ham.»

Det er hvem Gud er.

Han ser deg langt borte. Han har sett deg lenge. Han er ikke usynlig. Han er ikke fjern. Han er som farens øyne i horisonten.

Han bare venter på at du skal snu deg.

Og når du snur deg, løper Han.

Fariseeren og tolleren – To menn i tempelet

Det er en kort lignelse.

Bare seks vers. Den er kortere enn de fleste av Jesu lignelser. Det er ikke noen lange beskrivelser, ingen kompliserte vendinger, ingen flere karakterer enn de to mennene.

Og likevel: den vil rive Sanhedrin opp. Den vil snu opp ned på alt fariseerne hadde holdt sant. Den vil bli stående som en av de hardeste lærdommer i hele evangeliet.

To menn. Ett tempel. Én bønn hver.

«Han fortalte også denne lignelsen til noen som stolte på seg selv og mente de var rettferdige, og som foraktet de andre.»

Lukas gir oss konteksten direkte.

Han adresserer dem som «stolte på seg selv». De som «mente de var rettferdige». De som «foraktet de andre».

Det er de Han skal snakke til. Det er ikke noen anonyme syndere. Det er ikke noen utenfor kirken. Det er folk som tror de er på innsiden – og som ser ned på dem som er på utsiden.

Det er en alvorlig advarsel for hver av oss som regner oss som troende. Disse lignelsene var ofte vinklet mot oss. Mot dem som allerede er innenfor.

«To menn gikk opp til tempelet for å be.»

Det er hvordan Jesus åpner.

To menn. Ikke i utgangspunktet svært forskjellige. Begge er jøder. Begge er voksne. Begge har gått opp til tempelet for å be.

Begge har det fundamentale rett. De ber.

Det er ikke noen åpenbart vrang ting med å gå til tempelet. Det er ikke noen åpenbart vrang ting med å ville be.

Og likevel: én av dem gikk hjem rettferdiggjort, og den andre gjorde ikke.

«Den ene var en fariseer, den andre en tollere.»

Disse to ordene rommer hele kontrasten.

En fariseer var en av Israels mest religiøst aktive borgere. Han hadde lært loven. Han fulgte hver detalj. Han holdt sabbaten omhyggelig. Han fastet to ganger i uken. Han gav tiende av alt – ikke bare av inntekten, men selv av salt og krydder.

En tollere var en av folkets mest foraktede. Vi har møtt ham før, i Sakkeus. Han arbeidet for romerne. Han krevde inn skatter. Han presset folk for mer enn det romerne fastsatte. Han var rituelt uren bare ved sin daglige kontakt med hedninger.

De to mennene var motpolene. De var ikke som hverandre på noe vis.

Vi har en tendens til å lese denne historien som om vi vet på forhånd hvilken som blir helten. Vi vet at fariseeren er den onde og tolleren er den gode.

Men det er en moderne lesing. Slik leste ikke Jesu samtidige.

For dem var fariseeren det åpenbart fromme menneske. Han var det de prøvde å være. Tolleren var det som var fortapt.

De ville ha forventet at fariseeren skulle være eksemplet på riktig bønn. De ville ha forventet at tolleren skulle bli straffet for sine synder.

Jesus snur det.

«Fariseeren stilte seg opp for seg selv.»

Det er en interessant detalj.

«For seg selv.» På gresk «pros heauton». Det kan bety både «for seg selv» (alene) og «til seg selv» (rettet mot seg selv).

Begge betydningene er antageligvis ment.

Han ber alene. Han står for seg selv. Han er ikke i fellesskap med andre.

Men han ber også til seg selv. Hans bønn handler om hva han er. Om hva han gjør. Om hva han ikke er.

Det er ikke egentlig en bønn til Gud. Det er en monolog om seg selv som han retter mot himmelen.

«Og ba: ‘Gud, jeg takker deg for at jeg ikke er som resten av menneskene: røvere, urettferdige, ekteskapsbrytere – eller som denne tolleren.’»

Han åpner med takk.

Det er en fin begynnelsen for en bønn. «Gud, jeg takker deg.»

Men hva takker han for?

«For at jeg ikke er som resten av menneskene.»

Hans takk er formet som sammenligning. Han takker Gud for at han ikke er som de andre. Han er ikke en røver. Han er ikke urettferdig. Han er ikke en ekteskapsbryter.

Han er ikke som «denne tolleren» – og han ser på tolleren mens han sier det.

Det er en bestemt slags fromhet.

Den finner sin trygghet i å ikke være som andre.

Den måler ikke seg selv mot Gud. Den måler seg selv mot andre mennesker. Og finner alltid noen som er verre.

«Jeg er ikke som han der.» «Jeg gjør i hvert fall ikke det.» «Jeg er bedre enn de fleste.»

Det er en vurdering som ofte er sant. Du er kanskje bedre enn mange. Men det er ikke kriteriet.

«Jeg faster to ganger i uken og gir tiende av alt jeg erverver.»

Han fortsetter med sin egen fortjeneste.

Han faster to ganger i uken. Loven krevde faste én gang i året – på den store forsoningsdagen. Han gjorde to ganger i uken. Han gikk mye lenger enn loven krevde.

Han gav tiende av alt. Loven krevde tiende av jordbruksprodukter. Han ga av alt han ervervet. Han var nøye også her.

Det er ikke at han er ond. Det er ikke at han er en falsk fromhet. Han gjør sannsynligvis det han sier. Han er en disiplinert religiøs mann.

Men hans bønn er fortsatt feil.

Det er kanskje en av de viktigste ting Jesus vil at vi skal forstå.

Du kan gjøre alt det rette og fortsatt være på feil side av Gud.

Du kan be hver dag, faste regelmessig, gi tiende, gå til kirken hver søndag, holde alle de bud du klarer å holde – og likevel være som denne fariseeren.

For fromhet er ikke det avgjørende. Hjertet er.

«Men tolleren sto langt borte.»

Plutselig skifter scenen.

Vi har sett fariseeren stå nær, bli sin egen bønn, peke på tolleren. Vi går nå over til tolleren.

«Sto langt borte.»

Han stod ikke nær alteret. Han hadde ikke kommet inn i hjertet av tempelet. Han stod et stykke unna. Kanskje ved inngangen. Kanskje ved hedningenes forgård.

Han følte at han ikke hørte til så nær.

«Og ville ikke engang løfte blikket mot himmelen.»

Hans hode var bøyd.

I den tiden ba jødene med opphøyde armer og oppvendte øyne. De stod oppreist. De så mot himmelen.

Tolleren ville ikke. Han senket hodet. Han turde ikke møte himmelen direkte.

Det er kroppens språk om en sjel som vet sin egen tilstand.

«Han slo seg for brystet.»

Det er et uttrykk for sorg. Det er hva jødene gjorde når de gråt for en død. Det er hva folk gjorde i ekstrem fortvilelse.

Han slo seg på brystet.

På latinen kalles dette «*mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa*» – det Vesten har overtatt fra dette bildet.

Han sier til seg selv: jeg er skyldig. Jeg er skyldig. Jeg er fullt og helt skyldig.

«Gud, vær meg synde nådig!»

Det er hele bønningen.

Fem ord.

«Gud, vær meg synde nådig.»

Det er kortere enn fariseerens. Det er ikke imponerende. Det er ikke teologisk avansert. Det er ikke vel formulert.

Det er bare en mann som ser seg selv klart og ber om nåde.

På gresk er det enda mer presist. Tolleren bruker ordet «*hilastheti*» – det er et ord som ofte er forbundet med å gjøre soning, å betale for skylden. Det greske ordet er knyttet til «*hilasterion*» – «soningssted», stedet på paktarken hvor blodet ble strøket.

Han ber Gud om soning. Han vet at hans synd krever blod. Han ber Gud om å la noe annet bli soningen.

Han ber om det evangeliet – før evangeliet er forkynt – som Paulus skal forkynde om Jesus: «Som Gud satte fram for at han skulle være soningsoffer ved sitt blod.»

«Jeg sier dere: Det var han som gikk hjem rettferdiggjort, ikke den andre.»

Jesus annonserer dommen.

Det er en rystende setning for fariseeren som hører den.

Det var tolleren. Den vanærede. Den foraktede. Den urene.

Han var den som gikk hjem rettferdiggjort.

Ikke fariseeren med to faster i uken og tiende av alt. Ikke mannen som var i sentrum av Israels tro. Ikke han.

Tolleren.

«Rettferdiggjort.»

Ordet er stort. Det er sentralt i Paulus. Det er et av de viktigste teologiske begrepet i hele Det nye testamente.

Å bli rettferdiggjort betyr å bli erklært rettferdig.

Det er ikke at man har blitt rettferdig gjennom egen innsats. Det er at Gud har erklært en for rettferdig på tross av sin synd.

Det er nåde. Det er pakt. Det er Guds eget kjennetegn av en som har bedt om nåde.

Tolleren fikk det.

«For hver den som opphøyer seg selv, skal ydmykes, men den som ydmyker seg selv, skal opphøyes.»

Det er konklusjonen.

Det er ikke et abstrakt prinsipp. Det er det Gud gjør. Det er hvordan Han fungerer.

Den som opphøyer seg selv – som fariseeren gjorde, ved å plassere seg over andre – blir til slutt ydmyket.

Den som ydmyker seg selv – som tolleren gjorde, ved å plassere seg lavt – blir til slutt opphøyet.

Det er en av de eldste sannhetene i Bibelen.

Den gjentar seg overalt.

Hanna ydmyket seg, og Gud gav henne Samuel. David ydmyket seg, og Gud gjorde ham til konge. Moses var den minste i sin slekt, og Gud løftet ham. Maria sa: «Han har sett til sin tjenestekvinnens ringhet.»

Den motsatte er også sant. Faraos hjerte ble hardt, og han ble ydmyket. Saul ble hovmodig, og han ble fratatt. Nebukadnesar opphøyet seg, og han endte med å spise gress som dyrene.

Gud står de stolte imot, men de ydmyke gir Han nåde.

Det er nesten Hans signatur.

Hvorfor?

Det er ikke fordi Gud foretrekker mennesker som er i dårlig form. Det er ikke fordi Han elsker ydmykelse for ydmykelsens skyld.

Det er fordi den ydmyke kan motta.

En person som tror han allerede har det han trenger, kan ikke motta nye gaver. Han har ikke plass. Han har fylt seg selv.

Den ydmyke har plass. Han vet at han trenger. Han kan ta imot nåde.

Det er hva fariseeren gikk glipp av.

Han kom til tempelet med fulle hender. Han kom med sine gode gjerninger, sine faster, sine tiender. Han hadde ikke plass for noe nytt.

Tolleren kom tom. Han hadde ingenting å ta med. Bare sin egen synd.

Og det var det som gjorde plass for nåden.

Det er den eneste måten man kan komme til Gud.

Det er kanskje det Jesus mest insisterer på. Du må komme tom. Du må komme uten dine egne meritter. Du må komme med tomme hender.

Han fortalte det også i en annen lignelse – om kongen som inviterte folk til bryllup, og en mann som ikke hadde på seg bryllupskappen. Mannen ble kastet ut. Du må ha noe på deg – og det er ikke ditt eget.

Det er en kappe Han gir deg. Den fortapte sønnen fikk «den fineste kappen» da han kom hjem. Det er hva Gud gir den ydmyke.

Vi som leser denne lignelsen må stoppe ved et farlig sted.

Det er fryktelig lett å lese den og tenke: «Tusen takk, Gud, at jeg ikke er som denne fariseeren.»

Vi tror vi har fanget poenget. Vi forstår at vi skal være som tolleren. Og vi gleder oss over at vi er klare nok til å se det fariseeren ikke så.

Men i samme øyeblikket vi tenker det, har vi blitt fariseeren.

«Gud, jeg takker deg for at jeg ikke er som disse hovmodige religiøse menneskene.»

Det er nøyaktig samme strukturen.

Det er kanskje den dypeste fare i hele det kristne livet.

Stolthet over egen ydmykhet.

Du oppdager at du har ydmyket deg. Du gleder deg over det. Og i samme stund har du opphøyet deg igjen.

Det er en sirkel. Det er en avgrunn.

Den eneste veien ut er å hele tiden vende seg bort fra seg selv og tilbake til Ham. Hver gang du oppdager at du er stolt – også over din ydmykhet – si tolleren bønner igjen.

«Gud, vær meg synder nådig.»

Det er den eneste bønnen som aldri går ut på dato.

Det er en historie om to menn i et tempel. To bøtter. To utfall.

Men det er også en historie om hvert av oss.

Den ene mannen er i hver av oss. Han som vil sammenligne. Han som vil måle. Han som vil finne noen vi er bedre enn.

Og den andre mannen er også i hver av oss. Han som vet at han er skyldig. Han som ikke kan løfte blikket. Han som bare kan slå seg for brystet og be om nåde.

Det er to stemmer som taler i hver bønn vi ber.

Den ene må holde munn. Den andre må få lov til å si sin korte bønn.

«Gud, vær meg synder nådig.»

Det er hvordan møtet med Gud begynner.

Det er ikke ved å fortelle Ham hvor god du er. Det er ikke ved å regne opp dine fortjenester. Det er ikke ved å peke på dem som er verre enn deg.

Det er ved å se deg selv som du er. Og be om nåde.

Den som ber om nåde, får den.

Det er ikke at Gud er motvillig. Det er ikke at Han venter på et bestemt nivå av selvinnsikt. Det er bare at den som vet han trenger, kan motta.

Tolleren visste. Han fikk.

Det er det grunnleggende mønsteret. Det er hvordan møtet med Jesus alltid har sett ut. Det er det Han mente da Han sa: «Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men syndere.»

Han er der.

I tempelet. I huset ditt. I bilen din. På arbeidet ditt. På sykehuset hvor du sitter ved siden av en du elsker.

Han er der. Han venter på din bønn.

Den trenger ikke å være lang. Den trenger ikke å være vakker. Den trenger ikke å være teologisk.

Den trenger bare å være sann.

«Gud, vær meg synder nådig.»

Det er nok.

Det er hva fariseeren gikk glipp av. Det er hva tolleren forstod.

Det er hva som er forskjellen.

Det er hva møtet med Gud krever. Ikke ferdighet. Ikke fortjeneste. Ikke å være bedre enn andre.

Bare sannhet.

Du kommer som du er.

Han kjenner deg allerede.

Og Han elsker deg.

Den barmhjertige samaritan – Han som gikk inn

Det begynte med et spørsmål.

«Da sto en lovkyndig fram og ville sette ham på prøve. Han sa: ‘Mester, hva skal jeg gjøre for å arve evig liv?’»

Det er hvordan Lukas åpner.

En lovkyndig. Det er en av tidens fremste eksperter i Skriften. Han har studert i mange år. Han kan loven utenat. Han har ledet samtaler om vanskelige spørsmål.

Og han spør Jesus.

Men han spør ikke for å lære. Han spør «for å sette ham på prøve.» Han vil se hva denne omreisende rabbi vil si. Kanskje for å fange Ham i en feil. Kanskje for å vise sine kollegaer hvor lite Jesus egentlig kunne.

Det er en god leksjon i å se hvem som spør og hvorfor.

Noen spør for å lære. Noen spør for å vinne. Noen spør for å forsvare. Noen spør for å skade.

Jesus visste forskjellen. Han svarte alltid – men på ulike måter.

«Han sa til ham: ‘Hva står skrevet i loven? Hvordan leser du?’»

Jesus gjør det rabbinerne gjør. Han spør tilbake.

Det er den klassiske jødiske måten å undervise på. Du har et spørsmål? Jeg har et spørsmål til deg.

«Hva står skrevet i loven?»

Det er ikke avvisning. Det er invitasjon til selvrefleksjon. Du er en lovkyndig. Hva sier den loven du har studert i hele ditt liv?

«Hvordan leser du?»

Det er det dypere spørsmålet. Det er ikke nok å vite hva som står skrevet. Hvordan leser du det? Hvordan tar du det inn? Hvordan bærer det deg?

«Han svarte: ‘Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand, og din neste som deg selv.’»

Han svarer perfekt.

Han siterer Shema – den jødiske trosbekjennelsen fra 5. Mosebok 6 – og 3. Mosebok 19. Han bringer dem sammen som om de var én lov.

Det er det samme svaret Jesus selv gir i Matteus og Markus, når Han blir spurt om det største bud. Disse to bud står sammen. De er én. Du kan ikke ha det ene uten det andre.

Elske Gud. Elske nesten.

Den lovkyndige har det rett. Han har studert. Han vet.

«Han sa til ham: ‘Du svarte rett. Gjør dette, så skal du leve.’»

Jesus bekrefter.

«Du svarte rett.»

Det er ikke en fellestreking. Det er rett. Det er det loven sier.

Men så kommer den vanskelige delen.

«Gjør dette, så skal du leve.»

Det er ikke nok å vite. Det er ikke nok å sitere. Det er ikke nok å holde høyt en moralsk standard.

«Gjør dette.»

Det er kanskje den hardeste setningen i Bibelen for den lovkyndige.

For han vet, men gjør han det?

«Men han ville rettferdiggjøre seg selv og sa til Jesus: ‘Og hvem er min neste?’»

Han vil ut.

«Han ville rettferdiggjøre seg selv.»

Det er det Lukas skriver. Det er den lille kommentaren som forklarer hva som skjer.

Han hadde stilt et spørsmål. Han hadde fått et godt svar. Han hadde forstått at Jesus krevde gjer-ning, ikke bare kunnskap.

Og det gjorde ham ukomfortabel.

Så han spør et nytt spørsmål for å bevege seg ut av det vanskelige.

«Og hvem er min neste?»

Det er klassisk. Du vil ikke konfronteres med det Loven sier? Diskuter definisjonene. Snakk om hva ord betyr.

Det var et legitimt spørsmål i den tiden.

Jødiske lærere diskuterte det. Hvem er din neste? Bare jøder? Bare medkristne? Bare de som tilhører din spesielle gruppe?

Noen lærte at «neste» betydde din medjøde. Andre at det inkluderte proselytter. Atter andre at det kun betydde dem du var i konkret forhold til.

Den lovkyndige bringer opp et spørsmål han sannsynligvis hadde diskutert mange ganger. Han vil ha en teologisk debatt.

Jesus gir ham en historie i stedet.

«En mann var på vei ned fra Jerusalem til Jeriko.»

«En mann.» Ingen navn. Ingen nasjonalitet. Ingen status. Bare «en mann».

Det er bevisst. Jesus vil ikke fortelle oss om han er jøde. Det er kanskje åpenbart fra konteksten – han er på vei fra Jerusalem til Jeriko – men Jesus nevner det ikke. Den slags detaljer er ikke det viktige.

«På vei ned fra Jerusalem til Jeriko.»

Det er en kjent vei. Den var rundt tretti kilometer lang og gikk gjennom ørkenen. Den falt fra Jerusalem på 760 meters høyde til Jeriko på under havets nivå. Det er en bratt nedstigning. Den passerte gjennom områder med klipper og huler – perfekte gjemmesteder for røvere.

Det var en farlig vei. Alle visste det. Folk reiste i gruppe når de kunne.

«Og falt i hendene på røvere. De kledde av ham og slo ham, og de dro av sted og lot ham ligge der halvdød.»

Han ble overfalt.

Det er hvordan det skjedde. Det var et scenario alle som hørte hadde i bakhodet. Det var alltid en risiko når du tok den veien.

Han ble plyndret. Han ble slått. Han ble nesten drept. Røverne forsvant med klærne hans.

Han lå der – sannsynligvis i støvet ved siden av veien. Halvdød.

«Halvdød.»

Det er det greske «hemithanes». Det betyr at han verken var helt død eller helt levende. Han var ikke helt borte ennå. Han kunne ikke snakke. Han kunne ikke be om hjelp.

Han kunne bare ligge der.

«Nå traff det seg slik at en prest kom samme vei.»

Den første som kommer.

En prest. Det er en av Israels mest respekterte mennesker. Han tjente i tempelet. Han var en av Aarons etterkommere. Han var nøye med rituell renhet.

Han var på vei ned fra Jerusalem – sannsynligvis ferdig med sin tjeneste i tempelet. Han var på vei hjem til Jeriko, hvor mange prester bodde.

Han så mannen.

«Han så ham, men gikk forbi på den andre siden.»

Han gikk forbi.

Jesus sier det enkelt. Han forklarer ikke hvorfor. Men det er mange mulige grunner.

Han kunne ha vært redd – kanskje røverne var fortsatt i nærheten.

Han kunne ha vært usikker på om mannen var død eller levende – og loven sa at en prest som rørte ved en død kropp, ble rituelt uren og kunne ikke tjene i tempelet i sju dager.

Han kunne ha tenkt: «det er ikke mitt ansvar.» Eller: «det er for risikabelt.» Eller: «noen andre kommer sikkert.»

Eller han kunne ha gjort som så mange av oss gjør hver dag – sett en lidelse han ikke ville se, og bestemt seg for å ikke se.

«På samme måte kom også en levitt til stedet, og han så ham, men gikk forbi på den andre siden.»

Den andre.

En levitt. Også en tempel-medarbeider, om enn med lavere rang enn prest. Han hjalp prestene. Han sang i koret. Han hadde religiøse plikter.

Han kom samme vei. Han så samme mannen. Han gjorde samme tingen.

To religiøse menn. To mennesker som tjente i tempelet. To som visste loven. To som sannsynligvis hadde sitert «du skal elske din neste som deg selv» mange ganger i sitt liv.

Begge gikk forbi.

Jesu lyttere ville ha hørt dette med spenning. To av de tre var nå gått. Hvem skulle komme nå?

Det forventede mønsteret ville vært en israelitt – en vanlig jøde, ikke en prest, ikke en levitt. Den tradisjonelle strukturen ville vært: prest, levitt, israelitt. Det ville vært en gjenkjennelig progresjon. Det ville være et utfordrende, men forventet poeng – at en vanlig jøde gjorde hva de religiøse profesjonelle ikke ville gjøre.

Jesus snur det.

«Men en samaritan som var på reise, kom til stedet der han lå.»

En samaritan.

Det er sjokket.

For Jesu lyttere var samaritaner det aller verste man kunne være. De var schismatiske jøder. De var heretiske.

En israelitt skulle ha vært den siste i listen. I stedet er det en samaritan.

Den lovkyndige som hørte historien – han som hadde spurt om hvem som var hans neste – ble plutselig satt overfor en fortelling hvor helten var en samaritan.

«Da han så ham, fikk han inderlig medfølelse med ham.»

Han stoppet.

Samaritanen var på reise. Han hadde et sted han skulle. Han var en utlending – kanskje en handelsmann på vei tilbake til sin egen del av landet.

Han hadde all grunn til å gå forbi. Han hadde mer grunn enn presten og levitten. Han var ikke engang av samme folk. Han kunne ha sagt: «det er ikke mitt problem.»

Han stoppet.

«Han fikk inderlig medfølelse.»

Det greske ordet er «esplagchnisthe» – det er det samme ordet som brukes om faren da han fikk øye på den fortapte sønnen. Det betyr noe som rives i magen. Det er en kroppslig medfølelse.

Det er hva som beveget ham.

«Han gikk bort til ham og forbandt sårene hans og helte olje og vin på dem.»

Han gjorde det praktiske.

Vin var sannsynligvis et antiseptikum. Olje var en lindrende salve. Han brukte det han hadde med seg.

Han rensset sårene. Han la bandasjer.

Det er fysisk arbeid. Det er skittent. Det er blod på hans egne hender og klær nå.

Han brydde seg ikke.

«Så løftet han ham opp på sitt eget lastedyr.»

Sitt eget lastedyr.

Samaritanen hadde sin egen last på dyret – varer for handel kanskje, eller utstyr for reisen. Nå måtte han bære det selv.

Han satte den slatte mannen på dyret. Han gikk ved siden av.

Han ble en tjener for en fremmed mann han ikke visste navnet på.

«Førte ham til et herberge og pleiet ham.»

Han fikk ham i hus.

Et herberge på den tiden var ofte enkelt – det var et sted reisende kunne stoppe. Det var ofte farlig for fremmede – verten kunne være lyssky, andre gjester kunne stjele.

Samaritanen tok mannen dit. Han pleiet ham. Jesus sier ikke hvor lenge. Det er ikke nødvendig. Han ble lenge nok til at mannen var stabil.

«Neste dag tok han fram to denarer og ga dem til verten og sa: ‘Ta deg av ham, og det du legger ut utover dette, skal jeg betale deg når jeg kommer tilbake.’»

Han betaler.

To denarer var omtrent to dagers lønn for en arbeider. Det ville sannsynligvis dekke et opphold i herberget en uke eller mer.

Men han gjør mer. Han sier til verten: «det du legger ut utover dette, skal jeg betale deg når jeg kommer tilbake.»

Han åpner kontoen. Han garanterer for alt. Hva mannen enn trenger – mat, medisinsk behandling, opphold – samaritanen betaler.

«Når jeg kommer tilbake.»

Han skal komme tilbake. Han forsikrer det. Han forteller verten at han stoler på at samaritanen vil holde sitt ord.

Det er den fullstendige form for omsorg.

Han stoppet. Han pleiet. Han bar. Han betalte. Han kom til å sjekke igjen.

Ingenting halvgjort. Ingen «jeg har gjort min del». Han gjorde det hele.

«Hvem av disse tre mener du var en neste for ham som falt i hendene på røverne?»

Jesus snur tilbake til den lovkyndige.

Spørsmålet er litt forskjellig fra det den lovkyndige hadde stilt.

Den lovkyndige hadde spurt: «Hvem er min neste?»

Jesus spør: «Hvem var en neste for ham?»

Skiftet er lite, men dypt.

Den lovkyndige hadde tenkt «neste» som et begrep å definere. Hvem trenger jeg å elske? Hvor er grensene?

Jesus snur det. Spørsmålet er ikke «hvem skal jeg elske?». Spørsmålet er «hvem oppfører seg som en neste?». Det er ikke en kategori. Det er en handling.

«Han sa: 'Den som viste barmhjertighet mot ham.'»

Den lovkyndige svarer.

Det er interessant at han ikke sier «samaritanen». Han kan ikke få seg til å si ordet. Han bruker omskrivning. «Den som viste barmhjertighet.»

Det er fortsatt vanskelig for ham å akseptere at en samaritan var helten. Men han kan ikke unngå konklusjonen.

«Da sa Jesus til ham: 'Gå du og gjør likedan.'»

«Gjør likedan.»

Det er det samme prinsipp Jesus hadde sagt i begynnelsen. «Gjør dette, så skal du leve.»

Det er ikke nok å vite. Det er ikke nok å definere. Det er ikke nok å analysere.

«Gjør likedan.»

Gå ut og bli en neste for noen som trenger en. Ikke spør om de kvalifiserer. Bare gå.

Det er den hardeste lærdom fra denne lignelsen.

Den lovkyndige hadde villet ha grensene definert. «Hvem trenger jeg å elske? Og dermed: hvem trenger jeg ikke å elske?»

Jesus snur det. «Du spør feil spørsmål. Spørsmålet er ikke hvem som er din neste. Spørsmålet er om du vil bli en neste for den som ligger der.»

Det er noe vi må stoppe ved.

I vår tid har vi gjort denne lignelsen til en historie om medmenneskelighet. Det er et nyttig budskap, men det er en mindre del av det Jesus sier.

Jesus sier ikke bare «vær snill». Han sier noe mye dypere.

Han sier: din nestekjærlighet skal være som en samaritans handling. Krysse grenser. Bære andres byrder. Bruke egne penger. Komme tilbake og betale enda mer.

Det er ikke en gest. Det er en livsstil.

Det er også noe vi må huske.

Jesus selv er på en måte samaritanen i denne historien.

Han er Den som folket avviste – vi husker, samaritaner var foraktet. Han ble selv kalt en samaritan og en demonbesatt på et annet sted i evangeliene. Han er Den fra utenfor som likevel kommer inn.

Han er Den som ser den slåtte ved veien – som er hver og en av oss, slått av synd og skade og det livet vi har levd – og som stopper. Han pleier. Han bærer oss på sitt eget dyr. Han betaler for alt. Han kommer tilbake.

Han er Den barmhjertige samaritanen.

Den lovkyndige hadde stilt et spørsmål om hvem som er hans neste.

Han fikk en historie om hvem som har vært hans neste.

Det er en av de største vendingene Jesus gir. Vi tror vi er den som skal hjelpe. Vi er som oftest den som har blitt hjulpet.

Det er kanskje den sterkeste lærdom fra denne lignelsen.

Han har vært vår neste. Han har stoppet ved oss. Han har båret oss. Han har betalt for oss. Han kommer tilbake.

Og fordi Han har gjort det med oss – kan vi gjøre det med andre.

Det er rekkefølgen. Først blir vi mottatt. Så går vi ut og mottar andre.

«Gå du og gjør likedan.»

Det er den siste setningen i lignelsen.

Den henger igjen.

Den krever noe av oss. Den lar oss ikke bli liggende på siden av veien og bli mottatt. Den ber oss gå ut til andre.

Den ber oss om å være som Han har vært mot oss.

Det første møtet er at Han kommer til oss. At Han bøyer seg ned. At Han pleier. At Han bærer. At Han betaler.

Det andre møtet er at vi blir kalt til å gjøre likedan.

Han kalte ikke disipler for at de skulle sitte og være tilfredse i Hans nåde. Han kalte dem ut. Han sendte dem.

«Gå du og gjør likedan.»

Det er det vi får med oss fra denne historien.

Det er ikke et abstrakt påbud. Det er ikke et lite tilleggspoeng.

Det er hva møtet med Ham gjør. Det forvandler oss til å bli som Ham. Det får oss til å gå ut til den slätte ved veien. Det får oss til å stoppe når andre går forbi.

Det er hva som forblir av denne lignelsen.

Ikke en teologisk definisjon av «hvem er min neste».

Et bilde av en samaritan som stoppet.

Et bilde av en mann som ble båret.

Og en oppfordring til hver av oss: gå du og gjør likedan.

Kvinnen grepet i hor – Han som ikke fordømte

Det var tidlig om morgenen.

«Tidlig om morgenen kom han igjen til tempelet, og hele folket strømmet til ham. Han satte seg og underviste dem.»

Han hadde sannsynligvis vært våken hele natten. Lukas forteller at Han pleide å trekke seg til Oljeberget for å be. Johannes nevner det også. Den natten hadde Han kanskje vært alene med Faderen.

Og nå – om morgenen – var Han tilbake. Tempelet. Lærerstolen. Folket strømmet til.

Han kom tilbake til arbeidet. Etter natten med Faderen kom dagen med folket.

«Da kom de skriftlærde og fariseerne med en kvinne som var grepet i ekteskapsbrudd.»

De avbrøt undervisningen.

Det er det vi må stoppe ved. De kom inn med en kvinne. De avbrøt en lærer som satt og underviste. De skapte oppmerksomhet. De stilte henne i sentrum.

«Grepet i ekteskapsbrudd.»

Det er en bestemt formulering. Hun var grepet. Det var ikke et rykte. Det var ikke spekulasjon. Hun var faktisk tatt i akten.

«De stilte henne fram midt iblant dem.»

De satte henne i midten.

Tenk på henne et øyeblikk.

Hun hadde våknet rett før denne morgenen ved siden av en mann hun ikke var gift med. Hun hadde ennå klærne i uorden. Hun hadde blitt revet ut av soverommet av sinte menn.

Hun var skremt. Hun var ydmyket. Hun visste hva straffen var.

Hun stod i midten av en mengde i tempelet. Alle øynene var på henne.

Det er et bilde vi må holde fast i.

For hun er flere enn én kvinne. Hun er hver av oss som har blitt sett i vår synd. Hun er hver av oss som har stått foran en mengde som har vurdert oss og funnet oss skyldige. Hun er hver av oss som har vært ydmyket av andres rettferdige indignasjon.

Hun er der – i midten – og hun har ingen forsvar.

«Og sa til ham for å sette ham på prøve: ‘Mester, denne kvinnen ble grepet på fersk gjerning i ekteskapsbrudd. I loven har Moses påbudt oss å steine slike kvinner. Hva sier du?’»

Det var ikke om henne.

Det er det vi må forstå. De brukte henne.

De stilte henne fram ikke fordi de brydde seg om loven. Ikke fordi de var indignert over ekteskapsbrudd. Ikke fordi de ville rettferdighet.

De stilte henne fram for å felle Jesus.

«For å sette ham på prøve.»

Det er klar tekst. Det var en felle.

Loven sa virkelig at ekteskapsbrudd skulle straffes med døden. Det står i 3. Mosebok 20. Det står i 5. Mosebok 22. Steining spesifikt var foreskrevet for forlovede par (5. Mosebok 22:23–24), og rabbinisk tradisjon hadde utvidet straffen til andre hor-tilfeller. Begge parter – mannen og kvinnen – skulle straffes.

Det er kanskje den første detaljen som avslører deres dårlige hensikter. Hvor er mannen?

Hun var «grepet på fersk gjerning». Det betyr at det måtte ha vært en mann der også. Han skulle stå ved siden av henne. Loven krevde det av begge to.

Han er ikke der.

De har valgt en av to. De har stilt fram bare kvinnen.

Det er nesten alltid sånn.

I hver kultur, i hver tid, er det som regel hun som blir vist fram. Det er kvinnen som er offentlig ydmyket. Det er kvinnen som bærer skammen for begge.

Det er det mest urettferdige i den hele historien. Den mannen som var med henne, fikk gå hjem. Han var kanskje en av de skriftlærde selv. Han var kanskje en av dem som nå stod og snakket om loven.

Hun stod alene.

Men de skriftlærde og fariseerne var ikke interessert i rettferdigheten her. De var interessert i Jesus.

Hva ville Han si?

Hvis Han sa: «Steine henne», så var Han i konflikt med romernes lov. Romerne hadde tatt fra jødene retten til å henrette. Hvis Jesus sa at hun skulle steines, ville Han bli en oppvigler mot Roma. Han kunne arresteres.

Hvis Han sa: «Slipp henne», så var Han i konflikt med Moses' lov. Han kunne anklages for å forakte Skriften. Han ville bli avslørt som en lovbrytende rabbi.

Det var en perfekt felle. De hadde tenkt nøye gjennom det. De visste at uansett hva Han sa, ville Han bli fanget.

«Men Jesus bøyde seg ned og skrev med fingeren på jorden.»

Han svarer ikke.

Han satte seg på huk. Han skrev i støvet. Han svarte ikke.

Hva skrev Han?

Vi vet ikke. Johannes forteller det ikke. Det er en av Bibelens mest gåtefulle øyeblikk.

Det er flere teorier. Han skrev navnene på dem som var der – og deres egne synder. Han skrev verset fra Moseloven som gjaldt. Han skrev en linje fra Jeremia – «de som vender seg bort fra deg, skal være skrevet i støvet». Han skrev ingenting i det hele tatt, men bare ventet.

Vi vet ikke. Det er bevisst.

Det vi vet, er at Han stoppet opp. Han svarte ikke umiddelbart. Han ga dem tid.

Det er kanskje det vi må ta med oss fra dette øyeblikket.

Han hastet ikke.

Han forsvarte ikke seg selv. Han argumenterte ikke. Han falt ikke for fellen ved å hurtig produsere et svar.

Han bøyde seg ned. Han skrev. Han ventet.

«Da de fortsatte å spørre ham, rettet han seg opp.»

De ga seg ikke.

De fortsatte å spørre. De var sannsynligvis ivrige. De ville ha svaret. Det var derfor de var her.

Han reiste seg.

«Og sa til dem: 'Den av dere som er uten synd, kan kaste den første steinen på henne.'»

Det er den setningen.

«Den av dere som er uten synd.»

Han svarer ikke direkte. Han avviser ikke loven. Han krever ikke at hun skal slippes uten konsekvens. Han bringer noe helt nytt inn i samtalen.

«Som er uten synd.»

Hvem er det? Hvem av dere har en så ren samvittighet at du kan løfte den første steinen?

«Kan kaste den første steinen.»

I jødisk lov skulle vitnene være de første til å kaste stenene. Det var deres ansvar – de som hadde sett gjerningen, måtte være de første til å henrette.

Jesus sier: hvis dere virkelig vil håndheve loven, så vær konsekvente. Begynn med den som har størst rett til å begynne – nemlig den som ikke har syndet.

«Så bøyde han seg ned igjen og skrev på jorden.»

Han gjentar gesten.

Han venter ikke på reaksjon. Han ser ikke på dem for å se hvordan de tar det. Han bare bøyer seg ned igjen og fortsetter å skrive.

Det er et av de stillere bilder i evangeliene.

Han har sagt det Han trenger å si. Nå venter Han.

«Da de hørte dette, gikk de bort, én etter én, de eldste først.»

De gikk.

«Én etter én.»

Det er sannsynligvis stille.

De eldste først. Sannsynligvis fordi de hadde mest å huske. De hadde levd lenger. De hadde flere ting i livet de visste de hadde gjort galt.

Eller fordi de hadde mest selvinnsikt og kunne anerkjenne det først.

Eller fordi de hadde mest visdom – de visste når å gå.

Steiner falt en etter en. Eller la oss si: de ble aldri kastet. Sannsynligvis hadde de plukket dem opp på vei inn. Plutselig var de tunge. Plutselig var det ikke fornuftig å bære dem.

Hver dro sin vei. Hver gikk hjem.

«Jesus ble igjen alene med kvinnen som sto der.»

Helt alene.

Det er øyeblikket som rommer alt.

Jesus og en kvinne. Templet rundt dem. Steiner ennå på bakken kanskje. Folkets murring som har stoppet. Stillheten.

Han hadde nettopp reddet livet hennes uten å si et eneste ord til henne.

Hun hadde stått der i frykt. Hun hadde vært overbevist om at hun skulle dø den dagen. Hun hadde allerede begynt å huske sin mors stemme, en barndomssang, det vi alle drar fram fra hukommelsen når vi tror vi går til døden.

Og hun var fortsatt der. Fortsatt levende. Anklagerne hadde dratt sin vei.

«Jesus rettet seg opp, og da han ikke så noen andre enn kvinnen, sa han til henne: ‘Kvinne, hvor er de som anklaget deg? Har ingen fordømt deg?’»

Han taler første gang direkte til henne.

Han hadde snakket om henne. Han hadde svart de skriftlærde. Men dette er første gang Han taler til henne.

«Kvinne.»

Ikke «synder». Ikke «du som ble grepet i hor». Ikke «du som har brutt loven».

«Kvinne.»

Det er det samme ordet Han bruker når Han senere taler til Maria – Sin egen mor. Det er respekt. Det er menneskelig. Det er nesten ømt.

«Hvor er de som anklaget deg? Har ingen fordømt deg?»

Det er spørsmål Han vet svaret på.

Han ser tomt rom rundt seg. Han vet at de har gått. Han ville bare at hun skulle se det selv.

Det er som om Han ville at hun skulle høre med egen stemme svaret.

«Ingen, Herre.»

«Ingen, Herre.»

To ord.

Hun har ikke snakket gjennom hele scenen. Hun har stått der. Hun har sett dem komme og gå.

Nå taler hun til Jesus.

«Ingen, Herre.»

Hun kaller Ham «Herre». Det er respekt. Det er anerkjennelse. Hun forstår at dette ikke er en hvilken som helst rabbi.

«Da sa Jesus: ‘Heller ikke jeg fordømmer deg.’»

Det er den setningen.

«Heller ikke jeg fordømmer deg.»

Han var Den eneste som kunne ha fordømt henne. Han var Den uten synd. Han kunne ha kastet den første steinen ifølge sitt eget kriterium.

Han gjorde det ikke.

«Heller ikke jeg fordømmer deg.»

Han identifiserer seg selv med de andre. «Heller ikke jeg.» Han stiller seg på lik linje med menneskene som har gått, selv om Han er det motsatte. Han er Den ene som hadde retten til å fordømme.

Han nekter å bruke den retten.

Det er kanskje det vi må sitte igjen med fra denne historien.

Han er Den eneste som kunne fordømme. Han fordømmer ikke.

Det vi ofte gjør – vi som ikke er uten synd – er det motsatte. Vi som har like mye eller mer å bebreide oss selv som henne, kaster gjerne stenene.

Han som er hellig, kaster aldri en stein.

«Gå, og synd ikke mer.»

Det er den siste setningen.

«Gå.» Du er fri. Ingen holder deg her. Du kan dra hjem.

«Og synd ikke mer.»

Det er ikke et krav som betinger nåden. Nåden er allerede gitt. «Heller ikke jeg fordømmer deg» kom først.

Men nåden er ikke uten retning. Han ber henne ikke gå tilbake til det livet hun har levd.

Han ber henne om noe nytt.

«Synd ikke mer.»

Det er ikke en lett befaling.

Hun har sannsynligvis vært i en situasjon hun ikke kunne komme ut av. Hun er kanskje fattig. Hun er kanskje under press. Hun har kanskje gjort dette i mange år. Det er ikke som om hun bare kan slå av en bryter.

Men Jesus sier det likevel.

Det er kanskje fordi Hans nåde ikke etterlater oss der vi var. Den gir oss kraft til å bli noe annet.

«Gå, og synd ikke mer.»

Det er invitasjon, ikke krav. Det er løfte, ikke trussel. Han som ikke fordømte, gir også kraft til endring.

Vi vet ikke hva som skjedde med henne.

Johannes forteller ikke. Hun blir aldri nevnt igjen i evangeliene. Hun er en av de mange anonyme menneskene Jesus møtte og som vi mister av syne.

Vi vet bare at hun gikk.

Hun gikk hjem. Hun gikk inn i resten av sitt liv. Hun bar med seg det som hadde skjedd den morgenen i tempelet.

Hennes navn er skjult. Hennes ansikt er skjult. Hennes liv etterpå er skjult.

Hun er hver av oss.

Det er hva som gjør denne fortellingen så kraftig.

Vi kan stille oss i hennes sted. Vi har alle hatt øyeblikk hvor vi har stått i midten av en mengde – kanskje en fysisk mengde, kanskje en mengde av stemmer i vårt eget hode – som har dømt oss for det vi har gjort.

Vi har stått der i frykt. Vi har visst at vi var skyldige.

Og så har vi møtt Ham.

Han bøyer seg ned og skriver. Han stiller spørsmålet som driver dommerne bort. Han ser oss alene. Han sier:

«Heller ikke jeg fordømmer deg.»

Det er møtet.

Det er hva Han gjør.

Vi må også stoppe ved noe annet.

Det er Matt 18 som tar opp menighetstukten. Hvis din bror synder, sier Jesus: snakk med ham. Hvis han ikke hører, ta med to eller tre. Hvis han fortsatt ikke hører, si det til menigheten. Hvis han ikke vil høre på menigheten, la ham være som en hedning og en toller.

Det høres hardt ut. Det høres motsatt av Joh 8.

Men hør hvordan Jesus avslutter den passasjen.

«Igjen, sannelig, jeg sier dere: Om to av dere her på jorden blir enige om å be om noe, hva det enn måtte være, skal de få det av min Far i himmelen. For hvor to eller tre er samlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dem.»

Det er en hellig kommentar.

Den menigheten som irettesetter, må først være den menigheten som er samlet i Hans navn. Den må først være den menigheten som ber sammen.

Det er bare i Hans nærvær at irettesettelse er mulig på en hellig måte. Det er bare når Han er midt iblant dem at de kan tale med autoritet.

For Hans nærvær er ikke fordømmelsens nærvær. Det er nådens.

Den menigheten som irettesetter uten å være forankret i Hans nåde, blir til slutt de skriftlærde og fariseerne med stenene. De som vil håndheve loven uten å huske at de selv står under den samme loven.

«Hvor to eller tre er samlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dem.»

Det er nøkkelen.

Han er der.

Hvis vi taler med vår bror om hans synd, må Han være midt iblant oss. Hvis vi har en menighet, må Han være midt iblant oss. Hvis vi noen gang skal kaste stenene som loven krever – og det er sjeldent nødvendig – må Han først ha sagt at det er vår tid.

Det er kanskje hvorfor Han skrev i støvet.

Han ventet.

Han ville at de skulle stoppe. Han ville at de skulle se Hans nærvær. Han ville at de skulle huske at de selv stod under den samme loven de ville bruke.

Vi forlater kvinnen her.

Hun er fri. Hun er ikke fordømt. Hun har et nytt liv foran seg, og hun har en oppfordring fra Den hellige selv: «synd ikke mer.»

Hun går ut i en morgen som er annerledes enn den morgen hun ble dratt inn i tempelet. Solen står høyere nå. Det er varmere.

Men hun bærer den setningen med seg. Den vil aldri forlate henne.

«Heller ikke jeg fordømmer deg.»

Det er hva møtet med Jesus gjør.

Det avslører oss – ja. Det stiller oss i midten – ja. Det fjerner ikke våre synder fra Hans blikk – nei, Han ser dem.

Men det avslutter med disse ordene:

«Heller ikke jeg fordømmer deg. Gå, og synd ikke mer.»

Det er hvordan denne boken om møter ender.

Det begynte med Sakkeus i et tre. Det fortsatte med en kvinne ved en brønn. Det gikk gjennom Nikodemus i natten, fiskere ved sjøen, en mor som ikke ga opp, en sønn som kom hjem, en toller i tempelet, en samaritan på en vei.

Og nå ender det med en kvinne som hadde trodd hun skulle dø den morgenen.

Hun går hjem.

Det er budskap i boken.

Det er ikke at vi blir gode mennesker når vi møter Ham. Det er ikke at vi blir uten feil.

Det er at vi blir tilgitt. Vi blir møtt. Vi blir frigjort.

Han som ikke fordømte da Han hadde all rett, vil ikke fordømme deg når du kommer til Ham.

Han bøyer seg ned. Han skriver i støvet. Han ser ut over de som vil anklage deg, og Han sier: «Den av dere som er uten synd, kan kaste den første steinen.»

Og en etter en faller stenene fra hendene deres. En etter en går de bort.

Og du er igjen.

Med Ham.

«Kvinne, hvor er de som anklaget deg? Har ingen fordømt deg?»

«Ingen, Herre.»

«Heller ikke jeg fordømmer deg. Gå, og synd ikke mer.»

Det er hvordan møtet ender.

Det er hvordan møtet alltid ender, når det er Han du har møtt.

Spørsmål for samtale og refleksjon

Disse spørsmålene er ment for personlig refleksjon, samtalegrupper, bibelringer, ledergrupper eller prestemøter. De har ikke fasitsvar.

Hvert kapittel i denne boken ankrer i én hovedhistorie. Spørsmålene her tar utgangspunkt i den – ikke som et etterord til lesningen, men som en inngang som lar fortellingen tale videre i ditt eget liv.

Ta den tiden dere trenger. La det være lov å bli stille. Spørsmålet boken stiller er enkelt: Vil du la Ham gå inn?

Kapittel 1: Sakkeus – Han som ville se

1. Sakkeus klatret opp i et tre. En voksen, rik mann løp og klatret som et barn for å få se Jesus. Hvor sterkt er din lengsel etter å se Ham? Hva er du villig til å se latterlig ut for?
 2. Jesus så opp og kalte Sakkeus ved navn. Hva ville det gjøre med deg om Han sa navnet ditt i dag – med kjennskap til alt du har gjort?
 3. Folkemengden murret: «Han har tatt inn hos en synder.» Er det noen Jesus tar inn hos i ditt liv som du har vanskelig for å akseptere? Hvem? Hvorfor?
 4. Sakkeus ga bort halvparten og firedoblet det han hadde tatt – frivillig, før Jesus krevde noe. Hva i ditt liv ville komme fram av seg selv hvis Han faktisk ble gjest i huset ditt?
 5. «I dag er frelsen kommet til dette huset.» I dag, ikke etter at Sakkeus hadde ryddet opp. Hvor i livet ditt venter du på å bli «klar» før du slipper Ham inn? Hva ville det bety at det skjer i dag?
-

Kapittel 2: Den samaritanske kvinnen – Brønnen midt på dagen

1. Hun gikk til brønnen midt på dagen for å unngå andre kvinner. Hvor i ditt liv unngår du andre fordi du ikke vil bli sett?
2. Jesus åpnet samtalen ved å be om hjelp: «Gi meg noe å drikke.» Han kom ikke som lærer, men som en som trengte noe. Hva sier det om hvordan Han kommer i møte med oss?

3. «Du har hatt fem menn, og han du nå har, er ikke din mann.» Han kjente hele hennes historie. Tør du å la Ham kjenne hele din? Hva i deg vil helst ikke bli sett?
 4. Hun lot vannkrukken stå. Det hun kom for å hente, sluttet å være det viktige. Er det noe du har båret hver dag som ville miste sin tyngde om du møtte Ham?
 5. Hun ble den første misjonæren i Samaria. En ødelagt, navnløs kvinne. Tror du at Gud kan bruke deg – akkurat som du er, med din historie – til å fortelle om Ham?
-

Kapittel 3: Nikodemus – Han som kom om natten

1. Nikodemus kom om natten. Han hadde mye å miste. Hva i ditt liv står i veien for å komme åpent? Hva ville det koste deg å komme om dagen?
 2. «Den som ikke blir født på ny, kan ikke se Guds rike.» Det er en hard setning. Hva tror du Jesus mente med «født på ny»? Har du selv sett deg selv som «født på ny» – eller bare som forbedret?
 3. «Du er Israels lærer, og forstår ikke dette?» Du kan ha mye kunnskap om Skriften og fortsatt ikke ha sett det viktigste. Er det noe du «vet» som du aldri har latt ramme deg?
 4. «For så høyt har Gud elsket verden at han ga sin enbårne Sønn.» Det er en setning vi har hørt mange ganger. Tør du å lese den som om den ble sagt direkte til deg i natten?
 5. Nikodemus dukket opp igjen ved Jesu grav, med en mengde myrra og aloe – nok til en konge. Tro virker av og til sakte. Hvem i ditt liv «kommer om natten» nå – kanskje du selv?
-

Kapittel 4: Kallet av de første disiplene – «Følg meg»

1. «Følg meg.» To ord. De forlot alt. Hva er det Jesus kunne si til deg i dag som ville få deg til å forlate noe? Hva holder deg igjen?
 2. Han kalte fiskere – ikke skriftlærde. Han valgte folk som var ukvalifiserte etter den tids målestokk. Hvor i ditt liv tenker du at du er «ikke kvalifisert» for det Gud kunne kalle deg til?
 3. «Mester, vi har strevd hele natten uten å få noe. Men på ditt ord vil jeg fire ned garnene.» Hvor er du sliten og frustrert nå? Hva ville det bety å fire ned garnene én gang til, fordi Han har sagt det?
 4. Peter falt på kne: «Gå bort fra meg, Herre, for jeg er en syndig mann.» Han ville at Jesus skulle gå – fordi han ikke følte seg verdig. Har du vært der? Hva svarte Jesus? Hva sier Han til deg?
 5. «Jeg vil gjøre dere til menneskefiskere.» Han skal gjøre. Vi følger. Det er rekkefølgen. Lever du som om det er sant – eller prøver du å bli kvalifisert før du følger?
-

Kapittel 5: Den kanaaneiske kvinnens tro – Hun som ikke ga opp

1. Hun møtte stillhet først. Jesus svarte henne ikke et ord. Har du opplevd å be og bare bli møtt med stillhet? Hva gjorde du? Hva gjorde hun?
 2. Hun aksepterte å bli kalt en hund og fant plass i bildet: «også de små hundene spiser av smulene.» Det er ydmykhet uten å miste tro. Hvor i bønnelivet ditt trenger du den slags ydmykhet?
 3. «Din tro er stor.» Jesus sa det om to hedninger – henne og høvedsmannen i Kapernaum. Ikke om noen jødisk rabbi. Hva sier det om hvor Han finner stor tro?
 4. Datteren ble helbredet i samme stund – på avstand. Bønn for noen langt borte. Hvem ber du for som ikke er der? Tør du tro at Han hører like sterkt for dem som om de var i rommet?
 5. Tro er ikke alltid mild. Den blir, den argumenterer, den gir ikke opp. Hvor i ditt liv har du gitt opp å be? Vil du bli igjen?
-

Kapittel 6: Den fortapte sønn – Faren som løp i møte

1. «Mens han ennå var langt borte, fikk faren øye på ham.» Gud står og ser i horisonten. Tror du Han venter på deg sånn? Hva ville du gjøre om du visste det med sikkerhet?
 2. Sønnen øvde på en bekjennelse: «la meg være som en av leiearbeiderne dine.» Faren lot ham aldri komme til den siste linjen. Har du forhandlet med Gud om en lavere status enn sønnens? Hvorfor?
 3. Den eldste sønnen «tjente» faren i tjue år, men levde aldri som en sønn. Han talte sin lønn. Lever du i Guds hus som sønn/datter – eller som arbeider? Hva er forskjellen i ditt eget liv?
 4. «Barn, du er alltid hos meg, og alt mitt er ditt.» Faren går ut også til den eldre. Hvor trenger du å høre dette? Er du den som er kommet hjem fra svinene – eller den som ble ute i raseri?
 5. Jesus avsluttet ikke lignelsen. Vi får aldri vite om den eldste sønnen gikk inn. Hva er ditt svar? Hva ville det bety for deg å gå inn til festen?
-

Kapittel 7: Fariseeren og tolleren – To menn i tempelet

1. «Gud, jeg takker deg for at jeg ikke er som resten av menneskene.» Fariseerens takk var bygget på sammenligning. Hvor i ditt bønneliv sammenligner du deg med andre? Hva forsvinner når sammenligningen forsvinner?
2. Tolleren stod langt borte. Han turde ikke løfte blikket. Han slo seg for brystet. Det er kroppens språk. Hva sier din kropp i bønn? Står du nær eller langt borte – innenfor deg?
3. «Gud, vær meg synde nådig.» Seks ord. Tør du å be akkurat den bønningen, uten å legge til noe om hva du har gjort godt?
4. Det farlige er at i samme stund vi tenker «jeg er ikke som denne fariseeren», har vi blitt ham. Hvordan vokter du deg mot stolthet over egen ydmykhet?

5. «Det var han som gikk hjem rettferdiggjort.» Rettferdiggjort betyr erklært rettferdig – før du har gjort noe. Lever du som om det er sant – eller prøver du å fortjene det du allerede er gitt?
-

Kapittel 8: Den barmhjertige samaritan – Han som gikk inn

1. Den lovkyndige ville rettferdiggjøre seg selv ved å definere «hvem er min neste?». Hvor i ditt liv definerer du grenser for hvem du «skylder» kjærlighet?
 2. Presten og levitten gikk forbi. Sannsynligvis hadde de gode grunner. Hva er dine grunner når du går forbi noen som ligger ved veien? Hvilke virker fortsatt holdbare etter å ha lest dette?
 3. Samaritanen brukte sin egen olje, sitt eget dyr, sine egne penger – og åpnet kontoen for mer. Det var ikke en gest, det var en livsstil. Hva ville det koste deg å være neste på samme måten?
 4. Jesus snur spørsmålet: ikke «hvem er din neste?», men «hvem oppførte seg som en neste?». Hvem har vært en neste for deg på en måte du ikke fortjente?
 5. På et dypere plan er Jesus Den barmhjertige samaritanen. Han stoppet ved oss. Han betalte for oss. Han kommer tilbake. Hvor ser du Ham som samaritan i ditt eget liv?
-

Kapittel 9: Kvinnen grepet i hor – Han som ikke fordømte

1. Hun ble stilt i midten av en mengde. Alle øyne var på henne. Har du noen gang stått slik – i midten av andres rettferdige indignasjon? Hva trengte du da? Hva ville Jesu nærvær gjort?
 2. Jesus bøyde seg ned og skrev i sanden. Han svarte ikke straks. Hvor i ditt liv har du behov for å haste – og hva ville det bety å bare bøye seg ned og vente?
 3. «Den av dere som er uten synd, kan kaste den første steinen.» Det var loven – men anvendt på en måte som krevde selvinnsikt. Hvilke steiner har du i hånden nå? På hvem? Tør du legge dem ned?
 4. «Heller ikke jeg fordømmer deg.» Han var Den eneste som kunne ha fordømt henne. Han gjorde det ikke. Tør du å høre den setningen om deg selv – om de tingene du holder skjult?
 5. «Gå, og synd ikke mer.» Nåden er ikke uten retning. Den gir også kraft til å bli annerledes. Hvor trenger du nåde først, og kraft til endring etterpå?
-

Avsluttende spørsmål for hele boken

1. Hovedpåstanden i boken er: Han ventet ikke på at du skulle bli klar. Han kom. Hvordan har du lest dette gjennom hele boken? Hva har det gjort med ditt syn på Gud?
2. Ni mennesker er gjennomgått. Hvilken av dem kjenner du deg mest igjen i? Hvorfor? Hva sier det om hvor du er nå?

3. Møtet med Jesus er aldri uforpliktende. Sakkeus ga halvparten. Peter forlot båtene. Den fortapte sønnen kom hjem. Den anklagede kvinnen fikk en ny start. Hva har møtet med Ham krevd av deg – eller hva tror du det vil kreve?
4. Mange møter med Jesus var personlige – Han så den enkelte, ikke kategorien. Hvor i ditt liv har du følt deg sett av Ham? Hvor lengter du etter det?
5. «Spørsmålet er ikke om Han vil møte deg. Spørsmålet er om du vil la Ham gå inn.» Hva er ditt ærlige svar – på dette tidspunktet i livet ditt?
6. Den fortapte sønnen øvde på en bekjennelse, men kom aldri til siste linje. Faren avbrøt med en omfavelse. Hvor i ditt liv har du forhandlet med Gud om en lavere status enn Han vil gi deg?
7. Hva er én konkret ting du vil ta med deg ut av denne boken inn i hverdagen din den kommende uken?

Veiledning for gruppeledere

Før samtalen: - Les kapittelet selv først. Sitt med historien før du sitter med spørsmålene. - Be om visdom til å lede samtalen uten å kontrollere den. Hensikten er ikke at deltakerne skal komme fram til et bestemt svar. Hensikten er at de skal møte Jesus i historien. - Tenk på hvem som sitter rundt bordet. Møte-temaene er sårbare. Noen vil ha noe i livet de aldri har snakket om. Andre vil ha vært i en kirkesammenheng der noen har vært en fariseer mot dem.

Under samtalen: - Gi rom for stillhet. Ikke fyll den for raskt. Jesus selv bøyde seg ned og skrev i sanden mens folk stod og ventet på svar. - La folk snakke ferdig. Avbryt ikke. Suppler ikke for tidlig. - Hvis noen identifiserer seg med en av personene – kvinnen ved brønnen, den fortapte sønnen, kvinnen grepet i hor – så ta det på alvor. Bli der. Ikke flytt videre med en gang. - Hvis samtalen vipper over i moralisme («vi burde jo være som samaritanen», «vi må jo tilgi som faren»), så vri tilbake til personen Jesus først. Det er Han som er Den barmhjertige samaritanen. Det er Han som løper i møte. Vi er først mottakere – så blir vi etterlignere.

Spesielt for denne boken: - Møtet er sentralt. Noen rundt bordet har aldri møtt Jesus personlig. Andre har møtt Ham men har forlatt Ham. Andre er midt i et møte de fortsatt ikke vet hva de skal gjøre med. Alle hører hjemme her. - Vær varsom med kapittel 9 (kvinnen grepet i hor). Det kan røre ved noe som er gjemt veldig dypt – egen utroskap, eller minner om å være offentlig dømt for noe, eller skyld for å ha vært i mengden med stenene. - Vær varsom med kapittel 6 (den fortapte sønn). Den eldste sønnen kan være den vanskeligste figuren å være ærlig om. Mange av oss er ham uten å vite det.

Etter samtalen: - Ikke oppsummer for mye. La det stå åpent. - Avslutt med bønn. Den enkleste er ofte den beste. Kanskje tollerens-bønnen: «Gud, vær meg synde nådig.» Eller Sakkeus-invitasjonen: «Herre, skynd deg og kom inn i mitt hus.» - Hvis noen har delt noe sårbart, følg opp etterpå. Ikke la dem gå alene hjem.

Husk: Målet er ikke å analysere møter med Jesus. Målet er å oppdage at de fortsatt skjer.

Han går inn fortsatt. Han kaller fortsatt navn. Han bøyer seg ned fortsatt og skriver i sanden mens andre vil dømme.

Han er her. I rommet.

Spørsmålet er hva du gjør med Hans nærvær.